

Datină

Serie nouă, anul 3, nr. 28, iulie 2016

www.cctb.ro

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T.Burada”
al Consiliului Județean Constanța

foto Alina Madălina Spînu

Cuprins

03 Editorial - Cunoașterea prin dans și cântec românesc	14 Nicolae Dunăre și Hârșova	28 Românii pe Mapamond - Albastru de Lisabona
05 „Patriarhul Dobrogei”, Ioan N. Roman, parte din arborele genealogic al omului politic și intelectualului Onisifor Ghibu	17 Povestea vorbelor - A vorbi în dodii	30 Muzica românească începe cu Enescu
09 Problema satului moldovenesc în Basarabia Interbelică	18 Primul ALMANAH MACEDO- ROMÂN – la Constanța	33 În Piața Ovidiu „Se dă teatru”!
13 100 de ani de la nașterea unui etnolog dobrogean, Nicolae Dunăre	21 O construcție unică în spațiul dobrogean: Bazilica de tip sirian de la Mangalia	35 Portret de artist fotograf Alina Madălina Spînu
	26 Iulie, amintiri, fantastic, galben!	

Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL: Prof. DOINA VOIVOZEANU, **DIRECTOR ADJUNCT:** SILVIA ȚIGMEANU
REDACTOR ȘEF: conf.univ. dr. AURELIA LĂPUȘAN, **REDACTORI:** ADINA BOCAI, IULIA PANĂ, DAN COJOCARU

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC:
dr. LAVINIA DUMITRAȘCU, dr. SORIN COLESNIUC, dr. CRISTINA LAZĂR, dr. IOAN ADAM

DIRECTOR ECONOMIC: Alina ONEL
Tehnoredactor: Gabriel VOICU
Corectură: Daniela COJOCEA

Copyright text și fotografii © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex. Lăpușeanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com

Centrul cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța	
Bd. Tomis nr. 110	Bd. I.C. Bratianu nr. 68
Tel./Fax: 0241 61 92 93	Tel: 0241 61 88 42
E-mail:office@scoalaarte.ro	E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

Cunoașterea prin dans și cântec românesc

■ Aurelia LĂPUȘAN

Tot mai mulți tineri se încumetă astăzi să lanseze sau să participe la campanii de identitate vizuală care sunt menite să rebranduiască simbolul de țară în elemente recunoscutibile, de apartenență și impact. Două sunt mai ales manifestările frecvente ce pot fi cuprinse într-un posibil ghid de identitate românească ce degajă pentru străini încrederea, dorința de cunoaștere, puterea și trăinicia culturii tradiționale.

Prima a pornit online și s-a numit La Blouse roumaine, ajungând în doar doi ani să devină o mișcare universală, o sărbătoare a românilor de pretutindeni, o recunoaștere a contribuției lor la dezvoltarea civilizației lumii. Însuși primarul Washingtonului a proclamat ziua de 24 iunie 2016 ca zi mondială a iei românești.

Cea de-a doua se referă la cunoașterea și practicarea la mai toate manifestările mondene, nunți, petreceri ocazionale, a dansului popular. Contaminare care aduce în prim plan imaginea simbolică a românului plin de viață, puternic, sportiv, rezistent, jovial, prietenos. În fond, ce este dansul popular românesc decât chemarea de a ne prinde alături de alții în același pas al bucuriei, de a ne da mâna în semn de accept, de prietenie. Hora, bunăoară, a fost în timpuri istorice îndemn la luptă, simbol al biruinței, semn al frăției, recunoașterea celor de-un neam cu noi.

În horă s-a desăvârșit unirea, în horă s-au lansat evenimentele de vibrație națională.

Hora este elementul de legătură între cultul zeiței-mamă, existent în societățile matriarhale, și cultul solar reprezentat prin forme circulare, hora fiind ea însăși un cerc viu.

Prima menționare a horei o găsim la enciclopedistul cronicar Dimitrie Cantemir în cartea rămasă de referință, „Descriptio Moldaviae”, scrisă în 1716, adică în urmă cu exact patru secole. Nimic nu s-a schimbat de-atunci. Prin dispunerea dansatorilor în cerc, prin mișcarea ritmică și prin rolul ei de solidarizare emoțională, hora simbolizează, lansează ideea unei lumi perfecte și solare. Comunicând emoțional, formă a activității și solidarității sociale, hora sugerează, spun specialiștii, un ritual de consolidare sau de regăsire a colectivității, în colectivitate.

Dansul popular românesc este, prin sine, o manifestare artistică colectivă care se exprimă direct, în mod natural și original.

Pornind de la aceste considerente teoretice și înțelegând pe deplin mesajul tinerilor care știu dansa cu voluptate la orice eveniment, să privim spre trecut amintindu-ne de prima campanie de identitate vizuală în beneficiul tânărului stat român, imediat după Războiul de independență, când un grup de câțiva dansatori-sportivi pornește în lume să arate costumul popular și să danseze ca pe la noi.

În peste două decenii, străbătând prin America, India, Orientul Apropiat, pornind emoțional de la micile comunități de români emigranți, extinzându-se în spații publice de largă circulație, acest grup devine solia de pace a unei națiuni tinere, dar cu rădăcini adânci în pământ european.

Construirea unui mesaj de țară prin dans și cântec a fost la 1880 obiectivul luat pe cont propriu de echipa lui Gheorghe Moceanu din care făcea parte și dobrogeanul Simeon Petrescu, din stirpea marilor români, descălecători de țară, institutori și apostoli culturali.

Cu siguranță, motivele care i-au animat pe acești zeci de sportivi-dansatori-pelerini au fost mai ales emoționale, legate de nevoia de prestigiu, de orgolii naționaliste, de mândrie și, poate, de imitație. Obiceiuri și tradiții culturale românești erau demne de a fi cunoscute ca valori de cuprindere transnațională.

„Pretutindeni pe unde am colindat, fie în țări latine fie pe la popoare cu totul deosebite de România, prin origină și moravuri, am umblat îmbrăcat în frumosul și pitorescul costum național țăranesc care a provocat admirația unanimă. În Franța, ca și în Anglia, în India ca și în America, am purtat cu fală numele de român și portul strămoșesc. Dacă am contribuit cu ceva la popularizarea bunului renume al patriei, aceasta publicul o va judeca”, scria Gheorghe Moceanu în memoriile sale.”¹

Gheorghe Moceanu este primul profesor de gimnastică și unul din primii coregrafi români.

Născut în 1838, la Orman (în prezent Iclod, în județul Cluj), el a fost, cum spunea Nicolae Iorga, un „reprezentant, dintre cei din urmă, al ardelenilor veniți pentru a deschide la noi, cu orice preț, drumuri noi”.

Moceanu întreprinde o călătorie de trei luni în India. În 1886, împreună cu cei mai buni elevi ai săi, Nicolae Velescu și Simeon Petrescu, dau la Calcutta, la „Bengal Theatre”, câteva reprezentații de dansuri românești. Călătoria sa în India a avut scopul, așa cum mărturisea Moceanu, „să joc danțurile naționale în India, în acea localitate unde danțurile sunt predilecțiunea poporului, unde este originea de la care s-au născut primele jocuri”.

În 1878, Moceanu a condus ansamblul artistic român la Paris, prezentând pentru prima dată în capitala Franței dansuri populare românești.

Cu ansamblul pregătit de el a mai organizat turnee și spectacole la Roma (1882), Madrid (1884), Calcutta (1886), New York, Cleveland și Chicago (1893).

La 8 august 1893, Societatea de Gimnastică din New York l-a proclamat membru al său, oferindu-i o medalie de aur și o diplomă de gimnast. Era o recunoaștere publică a unei activități de profesor și antrenor de mulți ani, deoarece George Moceanu este unul dintre cei dintâi autori sportivi ai noștri.

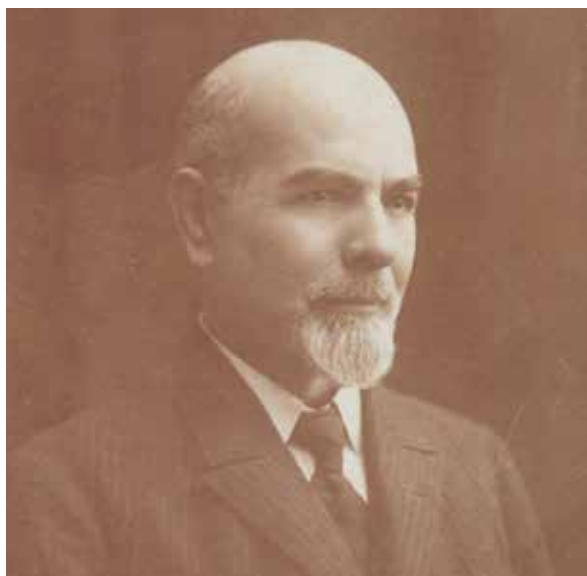
Gh. Moceanu este socotit deopotrivă și promotorul dansurilor populare în școala românească.

*Pe urmele lui Moceanu, astăzi tot mai mulți tineri duc în lume dansul și cântul popular românesc pentru construirea noului mesaj de țară.
Spre cinstea și onoarea lor!*

¹ Moceanu, Gheorghe, *Călătoriile mele prin Europa, Asia, Africa și America*, Editura Societății culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, Cluj Napoca, 2008, p.6.

„Patriarhul Dobrogei”, Ioan N. Roman, parte din arborele genealogic al omului politic și intelectualului Onisifor Ghibu

■ dr. Lavinia DUMITRAȘCU

I.N.Roman

Anul acesta îl sărbătorim și îl comemorăm în același timp, pe I. N. Roman, socotit de Nicolae Iorga drept „patriarhul Dobrogei”, personalitatea constănțeană cea mai cunoscută. De ce spunem că sărbătorim și comemorăm? Deoarece anul acesta se împlinesc 150 de ani de la nașterea sa (1866) și pe 12 iulie, 85 de ani de la decesul său (1931).

Pe 12 iunie, Biblioteca Județeană Constanța, care poartă numele ilustrului nostru înaintaș, împreună cu Arhivele Naționale filiala Constanța și Episcopia Tomisului, au organizat o comemorare a personalității dobrogene: un parastas, la Cimitirul Central al orașului și un simpozion, la Biblioteca Episcopiei Tomisului. Participanții la aceste două evenimente au fost mai ales cercetători ai personalității lui Ioan N. Roman: dr. Corina Apostoleanu - director al Bibliotecii Județene „I.N.Roman” Constanța, dr. Virgil Coman - director al SJAN Constanța -, prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, prof. univ. dr. Stoica Lascu și conf. univ. dr. Nistor Bardu - de la Universitatea „Ovidius” -, dr. Lavinia Dumitrașcu - Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța -, dr. Anca Dobre și Florentina Agapie -BJC -, preoții dr. Ionuț Drughe și dr. Mircea

Cristian Pricop, conf. univ. dr. Marian Zidaru, prof. Daniela Coman - Liceul Tehnologic „I.N.Roman” Constanța -, bibliograf Constantin Cioroiu. A fost evocată personalitatea lui Ioan N. Roman și s-a discutat cu privire la continuarea cercetărilor.

*

În acest context ce-l are în prim plan pe Ioan N. Roman, oferim un material inedit, aflat în patrimoniul Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța: arborele genealogic al neamului Ghibu, întocmit de ruda sa, Onisifor Ghibu.

Pentru început, scurte portrete ale celor două personalități ale istoriei noastre:

Avocatul, publicistul, poetul, istoricul, omul politic, primarul Medgidiei și al Constanței IOAN N. ROMAN s-a născut, la 20 iulie 1866, în comuna Tropoclo, județul Ismail, fiind declarat însă, în comuna Cămândărești, județul Iași. Școala primară o urmează la Săliște și la Hârdău, iar cea secundară la Liceul „Ștefan cel Mare” din Iași. La Bruxelles urmează, concomitent, Facultatea de Litere și Filozofie și Facultatea de Drept,

Onisifor Ghibu

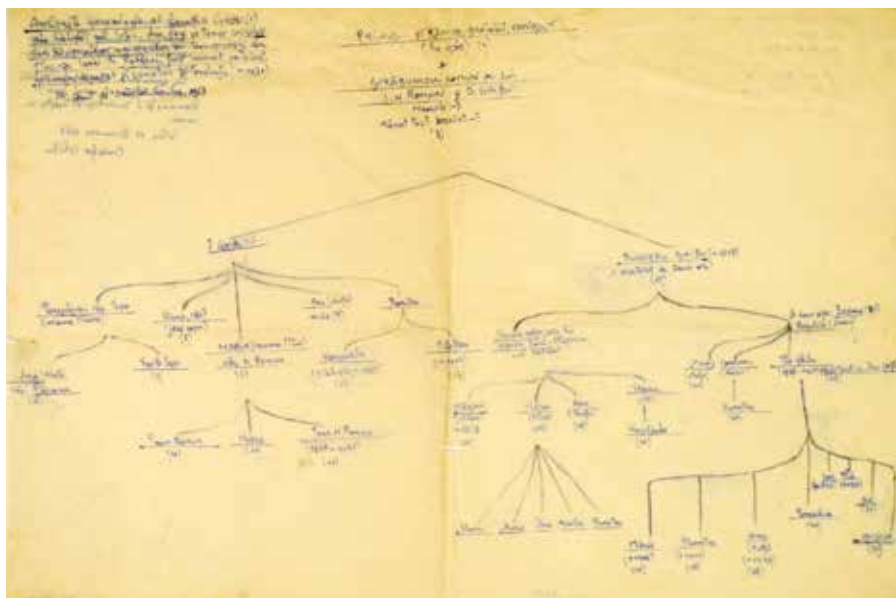
obținând, în 1898 titlul de Doctor în Drept „avec distinction”.

Activitatea sa ziaristică și literară începe în 1882, an în care publică în „Albina” și „Familia” din Oradea. Îi vom regăsi numele în „Convorbiri literare”, „Contemporanul”, „România liberă”, „Literatură și știință”, „Viața”. Între 1892-1893 este prim redactor la ziarul „Adevărul”.

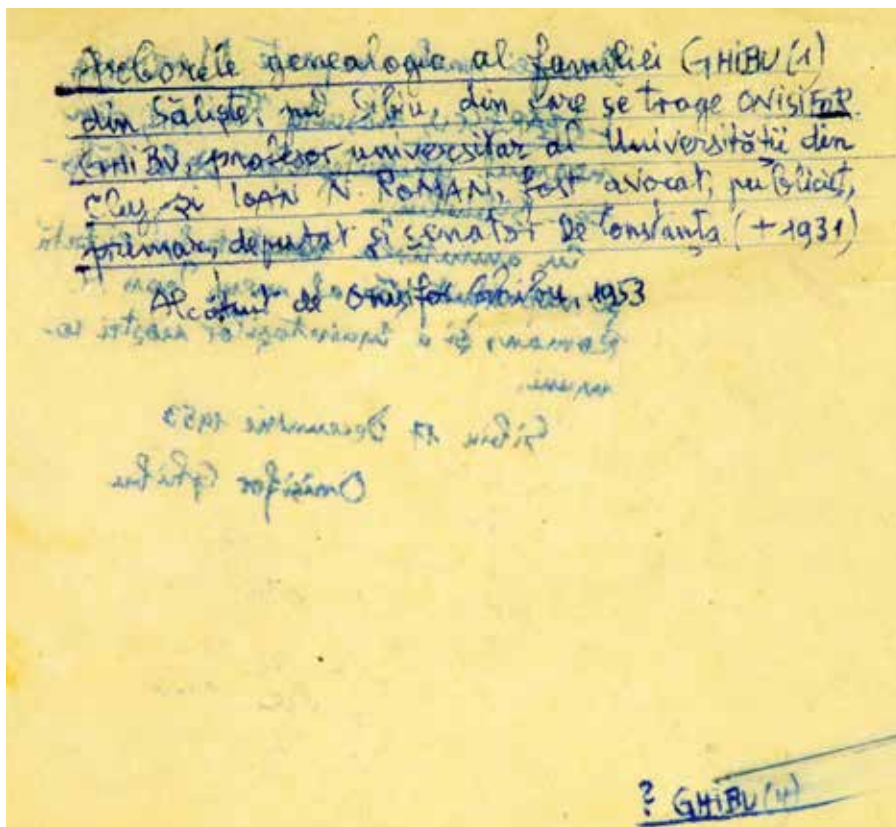
Funcționează, la Iași, ca secretar-contabil la școala comunală de meserii. În 1897, ia în primire postul de ajutor de judecător la Judecătoria Ocolului Curtea de Argeș și, anul următor, e transferat la Judecătoria din Medgidia. Concomitent, este ales și în Consiliul acestei comune urbane, iar pe 29 ianuarie 1899, va fi instalat, pentru puțin timp, ca primar al Medgidiei. La 4 februarie 1899, i se acordă autorizația de a exercita profesiunea de avocat în Dobrogea, iar în mai 1900 se stabilește la Constanța. În 1903, este ales membru în Consiliul județean Constanța, anul următor - consilier comunal, consilier județean și vicepreședinte al Consiliului Județean între 1905-1907, decan al Consiliului de disciplină a corpului de avocați etc.

Integrat încă din 1885 în rândurile liberalilor, Ioan N. Roman va activa - din 1908, când se înființează și în Dobrogea - în acest partid, fiind între 1910-1914 vicepreședinte al organizației liberale constănțene și redactor al oficiosului „Drapelul”. În alegerile parlamentare din 1914, va fi ales deputat, iar între 1922-1926 ocupă fotoliul de senator liberal de Constanța, poziții de pe care luptă pentru drepturile dobrogenilor. Paralel, continuă activitatea sa juridică.

I.N. Roman se remarcă drept un animator de înaltă ținută a vieții culturale și cetățenești,

Arborele genealogic schițat de Onisifor Ghibu pe hârtie pergament

luptător pentru largirea drepturilor constituționale, publicist, autor a numeroase cărți și studii despre istoria națională, a Dobrogea și oamenilor săi (Dobrogea și drepturile politice ale locuitorilor ei - 1905 -, Studiu asupra proprietății rurale în Dobrogea - 1907 -, La Question

Roumaine en Hongrie - 1915 -, Drepturile, sacrificiile și munca noastră în Dobrogea... - 1922 etc.). A redactat și a colaborat la ziarele: „Dreptul Dobrogei”, „Farul”, „Ovidiu” și trimite colaborări despre Dobrogea la ziarul lui Nicolae Iorga, „Neamul românesc”. Împreună

cu o altă personalitate de marcă dobrogeană, Constantin Brătescu, fondează „Societatea Culturală Dobrogeană” și revista „Analele Dobrogei” (1920). Lucrările sale științifice și literare sunt semnate și cu pseudonim. În ultimii ani ai vieții, este ales președinte al Comitetului „Pro Eminescu”, care avea drept scop ridicarea unui statui a Luceafărului poeziei românești, pe malul mării.

Moare la 12 iulie 1931, la Constanța.

După decesul său, familia a instituit două premii: „Premiul cultural dobrogean Ioan N. Roman” și „Premiul de poezie Ioan N. Roman”, premii ce au fost decernate unor personalități de marcă ale culturii românești. Între aceștia: V. Voiculescu, Gr. Sălceanu, G. Banea, C.D. Constantinescu-Mircești. În 1934, este dezvelită și statuia lui Mihail Eminescu, pentru care Ioan N. Roman luptase atât.

Dovadă că cetățenii Constanței nu l-au uitat: cele două busturi: unul la Medgidia și altul la Constanța, numele dat unui liceu, Bibliotecii Județene și unei străzi.

*

Profesor român de pedagogie, membru corespondent al Academiei Române și politicianul și, mai presus de aceasta, una dintre personalitățile principale ale realizării României Mari, ONISIFOR GHIBU, s-a născut pe 31 mai 1883, la Săliște.

Absolvent al Institutului Teologic „Andrei Șaguna” din Sibiu, al Universităților din București, Budapesta, Strasbourg și Jena, a fost doctor în filosofie, pedagogie și în istorie universală (1909).

Între 1910-1914, a fost inspector școlar primar ortodox pentru școlile din Transilvania, fiind și profesor de pedagogie la Institutul Teologic din Sibiu.

Dragii mele nepoate MARIANA
LĂZĂRESCU, născută ROMAN, din
 (1894+) Drăgășeni, județul Sibiu,
 în amintirea marilor ei tatali
 și marilor ei mame, Ioan N.
Roman, și a marilor ei mame co-
muni.
 Sibiu 17 Decembrie 1953
 Onisifor Ghibu

Dedicație olografă pentru Mariana Lăzărescu, nepoata lui I.N. Roman

Pentru următorii patru ani, Onisifor Ghibu s-a refugiat la București, unde, împreună cu alți ardeleni – între care Octavian Goga, Vasile Lucaciu - duce o campanie intensă pentru intrarea României în război alături de Antantă, fapt pentru care, în 1915, este condamnat la moarte, în contumacie, de Curtea Militară Maghiară din Cluj.

În toamna lui 1916, după ocuparea Bucureștiului, se refugiază, cu familia, la Iași, iar, în martie 1917, se mută la Chișinău, unde, împreună cu alți basarabeni întemeiază și organizează Partidul Național Moldovenesc, situându-se în prima linie a mișcării pentru unirea Basarabiei cu România. În acest context, conduce efectiv organizarea învățământului în limba română și deschiderea de școli românești în toată Basarabia, tipărește primul periodic cu caractere latine din tot Imperiul Rus, „Ardealul” – devenit, apoi, „România Nouă” – „organ de luptă pentru unirea politică a tuturor românilor”.

În 1918, devine secretar general al resortului de instrucție

din Consiliul Dirigent, fiind ales și deputat în Marele Sfat al Transilvaniei. De pe această poziție, în 1919, preia și reorganizează Universitatea din Cluj, al cărei profesor a devenit. Este ales membru corespondent al Academiei Române. Mai mult, îl aduce în țară pe marele savant Emil Racoviță, și înființează, la Cluj, primul institut de speologie din lume.

Bogata sa activitate naționalistă, antirevizionistă și antisovietică i-a adus presiuni din partea regimului comunist: declarat „persona non grata”, a fost închis fără judecată, în mai multe rânduri, fiind și primul profesor „epurat” și pensionat forțat din Universitatea clujeană. Eliberat în 1958, în ciuda acțiunilor comuniștilor împotriva sa, Onisifor Ghibu a fost inclus în Calendarul UNESCO internațional pe anul 1983, ceea ce a obligat autoritățile comuniste să reconsidere cazul său. Însă, exclus complet din viața publică, a trăit izolat la Sibiu, până în 31 octombrie 1972, când a murit, timp în care și-a

continuat activitatea naționalistă prin scrieri, mai ales memorialistice.

*

Documentul inedit, olograf, pe care-l prezentăm în continuare demonstrează rudenția între Ioan N. Roman și Onisifor Ghibu. Este vorba despre arborele genealogic al familiei, realizat, pe hârtie de calc, în 1953, de Onisifor Ghibu, care-l prezintă în felul următor:

„Arborele genealogic al Familiei Ghibu (1) din Săliște, jud. Sibiu, din care se trage ONISIFOR GHIBU, profesor universitar al Universității din Cluj și IOAN N. ROMAN, fost avocat, publicist, primar, deputat și senator de Constanța (+1931). Alcătuit de Onisifor Ghibu, 1953”

Așa cum reiese din dedicație, documentul este un dar al luptătorului naționalist basarabean pentru una dintre fetele lui Ioan N. Roman:

„Dragei mele nepoate MARIANA LĂZĂRESCU, născută ROMAN, din neamul Ghibuleștilor dela Săliștea Sibiului, în amintirea neuitatului ei tată și neprețuit văr al meu, Ioan N. Roman, și a înaintașilor noștri comuni. Sibiu 17 Decembrie 1953 Onisifor Ghibu”

Analizând „arborele”: „Primul strămoș, probabil cunoscut (la 1505)”. În continuare, este notat „Străbunicul comun al lui I. N. Roman și Onisifor Ghibu: numele?, născut la ?, decedat ?”

Mergând pe „crengile” arborelui - foarte stufos, de altfel -, urmărim parcursul pe linia genealogică a celor două personalități ale istoriei României:

Din străbunicul comun, necunoscut ca nume, se despart ramurile celor doi. Se pare că acest „strămoș comun” a avut doi băieți.

Unul, cu prenume necunoscut, trecut de Onisifor Ghibu, cu „? Ghibu”, care a avut o fiică, Maria („mama Măia”), căsătorită cu N. Roman. Aceștia sunt părinții lui Ioan N. Roman.

Cel de-al doilea băiat al „străbunicului comun”, cu o descendență mai stufoasă, este Dumitru Ghibu (decedat în 1848). Acesta a avut două soții. Din cea de-a doua căsătorie, cu Zosima Rușchiță (Sima), s-a născut Ilie Ghibu (1839-1904), care s-a căsătorit cu Ana Șteflea – și în Dobrogea este înregistrată familia Șteflea, ca una de frunte -. Cei doi au avut 8 copii, între care și pe Onisifor Ghibu.

Ne bucurăm să oferim cercetătorilor și dobrogenilor acest document care demonstrează rudenția dintre o personalitate reprezentativă a Dobrogei și un luptător pentru drepturile dobrogenilor, Ioan N. Roman și Onisifor Ghibu, marele luptător pentru România Mare. Dacă privim biografiile lor, ne dăm seama că însuși neamul lui Ghibu-Roman reprezintă România „dodoloață”.

În fotografie, numeroasa familie a lui I. N. Roman.

Problema satului moldovenesc în Basarabia Interbelică

■ Maria DANILOV

În ediția de vineri din 24 iulie 1931, a ziarului *Cuvânt Moldovenesc* – „gazetă săptămânală cu tot felul de știri din toată lumea, tipărită pentru trebuințele norodului moldovenesc din Basarabia de către Asociațiunea ASTRA basarabeană” – în prima pagina publica un editorial cu totul deosebit, intitulat: „Pentru cunoașterea Basarabiei celei adevărate”, iar la subtitlu se mai adaugă o precizare: „Cercetările seminarului de monografie socială a d-lui prof. D. Gusti –București, în comuna Cornova, jud. Orhei”.

Se impune precizarea, potrivit căreia expedițiile de cercetare sociologică a culturii tradiționale ale satelor românești de către Școala de la București condusă de Profesorul Dimitrie Gusti, în anii 1925-1948, din perspectiva metodologiei sociologice monografice, astăzi au ajuns binecunoscute. Informațiile noastre se referă în special la provincia dintre Prut și Nistru, care a moștenit de la străini și un nume înstrăinat – „Basarabia” (1812-1918). Multe informații sau date istorice ce reflectă nemijlocit contextul istoric al unei epoci zbuciumate în care

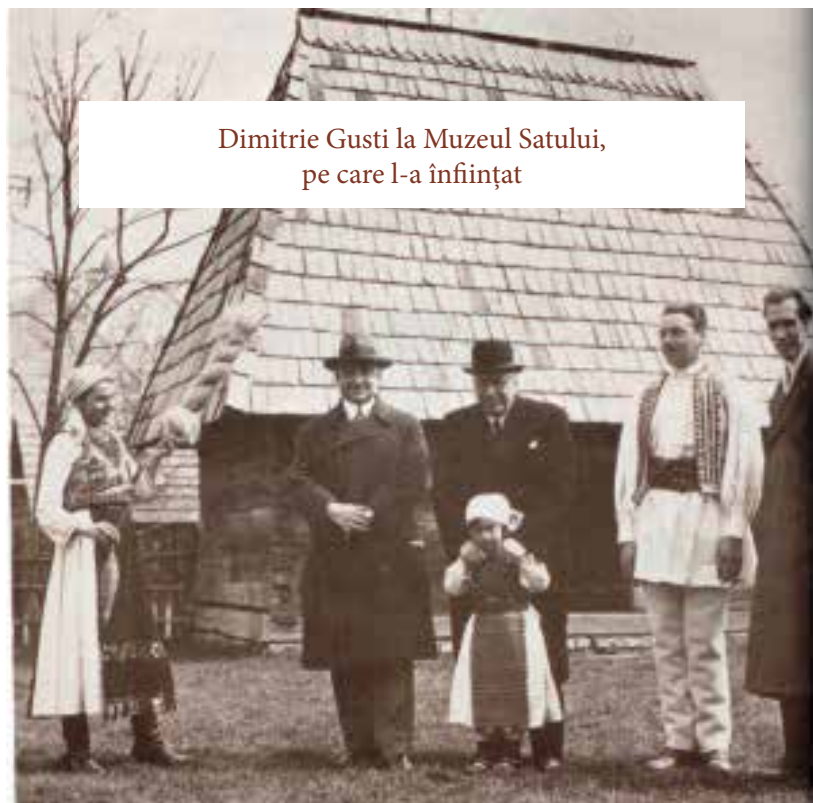

Dimitrie Gusti

s-a clădit temelia vieții spiritual-culturale comune a Basarabiei cu Țara, au rămas ascunse în presa vremii. Cu ocazia inaugurării Muzeului Sociologic al satului Drăguș, la 25 noiembrie 1929, Dimitrie Gusti justifică alegerea satului românesc drept unitate

socială fundamentală de cercetare științifică pentru Școala de la București prin apelul la marele adevăr sociologic. Pentru că satul, în opinia sociologului, cuprinde o „enciclopedie a vieții [...]”, este o sinteză a neamului, microcosmosul Națiunii”, dar și „păstrătorul raporturilor metafizice ale Națiunii cu veșnicia”. Satul mai este, „sanctuarul unde s-a refugiat și se păstrează manifestarea de viață a poporului românesc desfăcută de împrejurările trecătoare”.

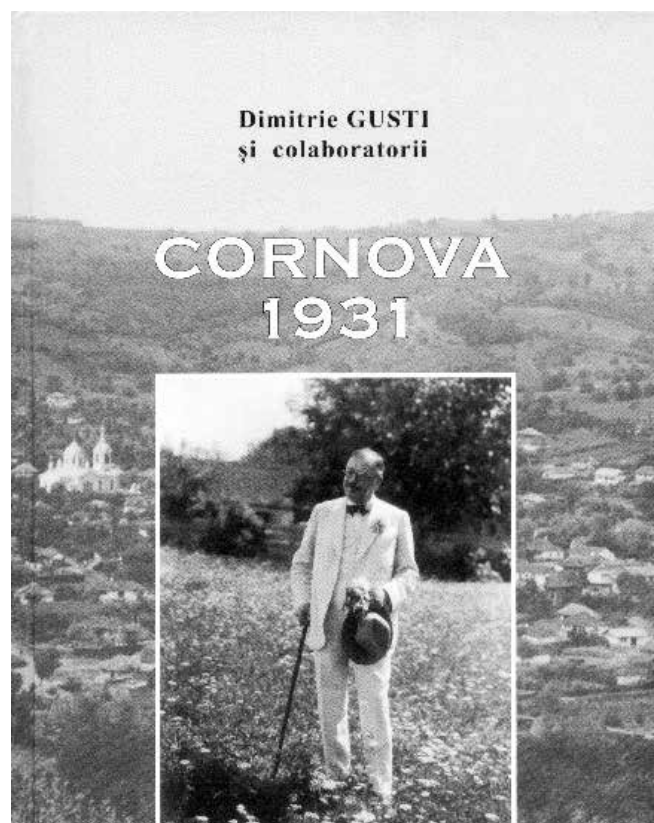
Pe acest temei putem afirma cu toată certitudinea că Școala sociologică de la București pune temeliiile unor direcții și teme noi în cercetarea istoriei sociologiei și a istoriei sociale în *România secolului XX*. La fel se cere de subliniat că monografia gustiană, pentru a fi completă, presupunea cercetarea unitară a cadrului cosmologic, biologic, istoric și psihic, dar și a celui economic, spiritual, moral și juridic, politico-administrativ.

Dimitrie Gusti la Muzeul Satului,
pe care l-a înființat

Un deziderat care, exceptând opera monumentală a lui Henri H. Stahl, *Nerej, un village d'une region archaïque*" (3 volume), publicată în 1939, nu a fost niciodată atins. Despre cercetarea de monografie sociologică din 1931 de la Cornova basarabeană s-a scris în amintirile lui H.H. Stahl, în 1981 (cel mai longeviv reprezentant al Școlii gustiene și cea mai autorizată sursă de informații despre sociologia monografică, inclusiv despre campania de la Cornova). După anii '89, datorită inițiativei prof. Ovidiu Bădina, un continuator fidel al operei gustiene în Basarabia (Ovidiu Bădina, *Cornova. Un sat de mazili*, Editura Economică București, 1997) și mai ales a prof. Vasile Șoimaru, care a reușit să valorifice o bună parte din materialele expediției de la 1931 (*Dimitrie Gusti și colaboratorii. Cornova 1931*, ediție îngrijită de Marin Diaconu, Zoltán Rostás, Vasile Șoimaru, Chișinău, Edit. Quant, 2011, 852 p.), a început redescoperirea Cornovei cercetate de echipa profesorului Dimitrie Gusti la începutul anilor '30, sec. XX. După 85 de ani de la memorabila expediție a echipei sociologului Dimitrie Gusti la Cornova, să încercăm o reconstituire a evenimentului în baza celor relatate în paginile săptămânalului *Cuvânt Moldovenesc*, amintit mai sus. Să vedem, deci, care erau problemele satului moldovenesc în interbelic, cum vedeau, de fapt evenimentul de la Cornova oamenii locului și cum l-au consemnat în mărturiile lor colaboratorii echipei lui Gusti.

Cităm din editorialul din 24 iulie 1931, a ziarului *Cuvânt Moldovenesc*: „*Lucrări sistematice și încheigate pentru cunoașterea provinciei nu s-au făcut până acum. Fiindcă au lipsit oamenii, au lipsit metodele de lucru științifice organizate [...]. Se speră că dacă datele se vor culege în această campanie monografică vor forma un material interesant de cunoaștere de care are nevoie Guvernul în opera de administrare și îndreptare a situației ce există în Basarabia*”. Și tot acolo: „*Sosirea monografiștilor în ziua de 7 iulie c., a fost o sărbătoare pentru tot satul Cornova. De dimineață monografiștii au fost întâmpinați cu flori și urale de bun venit la marginea satului de o mare mulțime de săteni în frunte cu preotul Ion Zama și învățătorul Ioan Preotul [...]. Campania aceasta monografică va spulbera multe din prejudecățile ce planează asupra Basarabiei*”. Din aceste rânduri se văd clar acele mari speranțe pe care mizau basarabenii în legătură cu expedițiile monografice de la Cornova. Să mai adăugăm că editorialistul de la *Cuvânt Moldovenesc*, în finalul expozeului mai consemna, între altele, că „*Seminarul de sociologie de sub conducerea d. prof. D. Gusti, pentru a putea cerceta manifestările*

Dimitrie Gusti și colaboratorii, *Cornova 1931*, ediție îngrijită de Marin Diaconu, Zoltán Rostás și Vasile Șoimaru, Chișinău, Edit. Quant, 2011, 852p.

vieții sătești în toată plenitudinea lor, a făcut horă în sat, au fost alese la fonograf și cinematografiate cântecele de joc și jocurile vechi moldovenești. La horă au luat parte flăcăi și fete din toate satele din împrejurimi: Năpădeni, Rădeni și altele”. Toate cele consemnate în presa vremii amintesc de faptul că sosirea monografiștilor în ziua de 7 iulie 1931 la Cornova a fost o sărbătoare nu numai pentru ei, dar și pentru satele învecinate. Mai mult, în contextul amintit apare o întrebare firească – de ce anume Cornova a fost ales drept obiect de cercetare pentru echipa lui Gusti?

Într-o scrisoare adresată lui Ștefan Ciobanu (iunie 1931), D. Gusti își făcea cunoscute intențiile de a organiza cea de-a șaptea campanie monografică în Basarabia și-l ruga pe profesorul basarabeian să ofere sprijinul necesar celor doi trimiși ai Seminarului de Sociologie: Dumitru G. Georgescu și arhitectul M. Cotescu. D. Gusti specifica, între altele: „*Dorim un sat vechi, răzășesc, cu sătenii care să se cheme între ei Căpitane și situat lângă o mănăstire*”.

În urma acelei vizite fulger cei doi reprezentanți au sosit în Basarabia pe 14 iunie și timp de două zile au redactat informații și statistici pentru 44

de sate din județele Orhei, Lăpușna, Soroca și Bălți. Au fost alcătuite fișe informative pentru 12 sate cercetate/vizitate, noi reținem informații din fișa dedicată Cornovei (informator pr. Ion Zamă): „Clădiri – 373, gospodării – 371, locuitori – 1589. Distanța de Călărași – 44 km. Satul așezat pe valea Culei, în apropiere de Năpădeni, Bălți, pare a fi un foarte vechi sat răzășesc [...]. Familii origine: Șoimăreștii și Miticeștii înzestrați de Ștefan cel Mare [?]. Moșia de 2500 deseatine a mers pe „bătrâni” [...]. Sat bogat, gospodării frumoase, școală nouă,

Casele sunt mici, majoritatea din bârne și pământ

două biserici: una de piatră și alta de lemn ridicată pe la 1802 și în care astăzi nu se mai oficiază. Satul are vii, livezi și pământ de agricultură, apă potabilă. Moșia răzășească se învecinează cu moșia mănăstirii Hârjauca, reședință ocazională a IPS Mitropolitului Basarabiei. Mănăstirea a avut o veche școală bisericească moldovenească”. Se pare, tocmai aceste caracteristici au fost favorabile alegerii satului Cornova pentru Seminarul de sociologie. La fel, sociologul Henri H. Stahl motivează alegerea: „Cornova a fost astfel ales ca fiind foarte caracteristic prin problematica pe care o ridică întregii regiuni”. Autorul amintit a consemnat pentru istorie coordonatele campaniei: ea s-a desfășurat în perioada 25 iunie-13 august 1931 cu participarea a 55 de monografiști.

Să reținem, totuși, că presa vremii a consemnat o altă dată de început a Campaniei – ziua de 7 iulie, când monografiștii au sosit la Cornova. Același Stahl a mai consemnat și altceva în volumul de memorii (publicat în 1981): „Satul era însă deplorabil de

urât ca înfățișare, casele fiind mai sărace decât cele din Nerej, majoritatea lor fiind din bârne și pământ, uneori având și forme rotunde cu aspect preistoric”. Apoi și instantaneele fotografiei lui Iosif Bermann, unul dintre cei mai cunoscuți fotografi ai perioadei interbelice, fotograf oficial al Casei Regale și colaborator apropiat al monografiștilor – a surprins pentru posteritate imagini dezolante: multe dintre case arată ca niște bordeie, lipite cu lut și văruiți, acoperite cu straturi groase de paie și stuf; pământul e arat cu pluguri de lemn, trase de

boi, copiii aleargă desculți prin noroaiele satului, iar femeile sunt, și în fața porții, dar și la horă, îmbrăcate la fel: cămăși și fuste simple din pânză și capete acoperite cu basmale negre sau înfășurate în tulpăne de culoare albă.

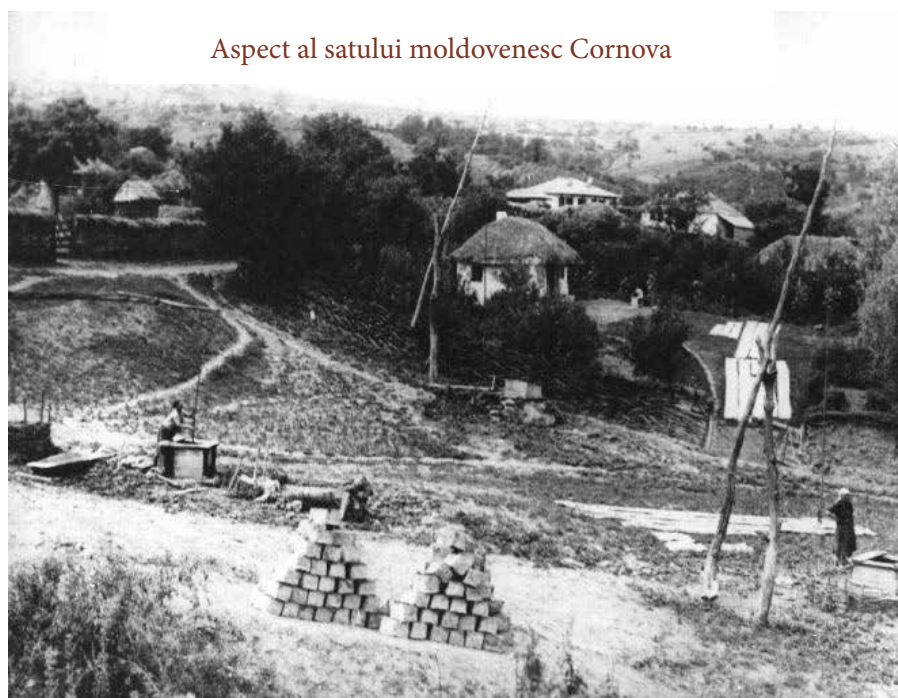
Se pare, autorul imaginilor a surprins doar o imagine cenușie a satului interbelic, fiind pasionat de exotismul atipic al mahalalelor sărăcăcioase și care fac un contrast izbitor cu fotografia de propagandă care-l înfățișează pe Dimitrie Gusti în costum alb, cu pălărie și baston,

într-un câmp cu floricele.

Paradigma sociologică asupra satului de răzeși Cornova din județul Orhei, oricum, este modificată și de multe alte mărturii ale cercetătorilor din echipa Seminarului de sociologie. După experiența cercetării portului popular de la Fundul Moldovei, Drăguș sau Runcu, monografista Paula Gusty nu reușea, spre exemplu, să regăsească la Cornova vechiul său obiect de studiu: „Era cu totul altceva. Satul era sat, pentru că nu era pavat, n-avea canalizare, erau casele mai mici, dar pentru mine în special a fost o dezolare. Eu n-am avut [...] nu prea am avut ce face acolo, [fetele] erau îmbrăcate absolut ca la oraș, cu fuste și cu bluze sau rochițe întregi din pânzeturi cumpărate și croite acolo [...]”.

În mare, vom observa că monografiștii, care, în mare lor majoritate, pentru prima dată au cunoscut Basarabia, aveau de a face „cu problemele unui sat care suferise influența puternică, și culturală, dar și administrativă rusească. Aveai acolo o serie întreagă de probleme care erau inexistente în alte regiuni”(mărturii cu extrase din „convorbirile” din

anii '80 ale lui Zoltán Rostás cu unii dintre monografiștii din anul 1931, care introduc elemente noi privind activitatea de la Cornova). Dincolo de acele multiple probleme ale satului moldovenesc Cornova din județul Orheiului interbelic, ar trebui să observăm și altceva, mult mai important: monografiștii au reușit să depășească, totuși, acel handicap al specificului basarabean, și să elaboreze o serie de studii, valoarea cărora este greu de contestat astăzi: *Evoluția demografică a satului Cornova. 1817–1930* (D. Georgescu); *Vatra satului Cornova*; *Despre Inochentie și inochentism. Fragment de convorbire cu părintele Zamă, din satul Cornova* (H. H. Stahl); *Scrisori din război* (P. Ștefănuță); *Contribuții la problema calendarului în satul Cornova*; *Botezul în satul Cornova. Încercare de interpretare sociologică* (E. Bernea); *Un manuscris miscelaneu necunoscut* (E. Turdeanu); *Contribuții la studiul limbilor speciale din Cornova: păsăreasca* (M. Pop); *Contribuții la cercetarea unei gospodării țărănești din satul Cornova* (I. Zamfirescu); *Țigani din viața satului Cornova* (Domnica I. Păun); *Categoriile sociale cornovene. Prezentare de material și schițarea problemei* (Tr. Herseni); *Aspecte ale desfășurării procesului de orășenizare a satului Cornova* (A. Golopenția); *Basarabia* (D. Șandru); *Învățăture din zodiac* (H. H. Stahl, A. Golopenția); *Practica magică a descântecului de „strâns” în satul Cornova*; *Frecvența formulei magice în satul Cornova*; *Agentul magic în satul Cornova*; *Chestionarul pentru studiul credințelor, practicilor și agenților magici în satul românesc* (Ștefania Cristescu); *Criterii de*

Aspect al satului moldovenesc Cornova

clasificare pentru manifestările spirituale (Ion I. Ionică); *Studiu monografic al câtorva tipuri de familie reprezentative* (Xenia Costa-Foru) ș.a.

Dacă ne-am limita doar la enumerarea acestor contribuții ale cercetătorilor din Școala sociologică a lui D. Gusti, vom observa că acestea sunt în măsură să întregască imaginea satului Cornova și a contextului în care s-a desfășurat cercetarea sociologică a echipei conduse de profesorul D. Gusti. Ar trebui să observăm și altceva: mulți dintre cei care au contribuit esențial la cercetarea satului Cornova la 1931 au rămas ascunși în anonimatul istoriei: aproape o jumătate dintre cei 57 de membri ai expediției nu au întregite biografiile lor de creație, nu se cunoaște despre ei „nicio informație, nici măcar unde s-au născut sau unde au murit”. Știm doar că o bună parte dintre ei au decedat în pușcăriile comuniste din România.

În finalul acestui excurs istoric în problema satului moldovenesc interbelic, vom observa că atunci când Dimitrie Gusti a ales

comuna Cornova, jud. Orhei (Basarabia) pentru cercetările sale sociologice, alături de Drăguș-Țara Oltului, Nerej – Țara Vrancei, Clopotiva – Țara Hațegului, Dîmbovnic ș.a., a avut în vedere așezări rurale dintre cele mai reprezentative de pe întreg spațiul românesc. Monografiștii din echipa gustiană au căutat să pună în valoare înzestrarea sufletească a oamenilor, adică ceea ce îi face să se asemețe și să se unească în modul de a gândi. Ei au mai căutat să adune credințele și obiceiurile ce țin de datina unui neam care a supraviețuit secole de-a rândul în acest spațiu.

Toate acestea ne îndeamnă să susținem că cercetările sociologice ale Școlii sociologice întemeiate de D. Gusti puneau în aplicare un plan cutezător și de mari perspective în folosul omului, demn de un stat modern și înnoitor, cum era de fapt România în perioada interbelică.

100 de ani de la nașterea unui etnolog dobrogean, Nicolae Dunăre

Nicolae Dunăre, născut la Hârșova, la 27 ianuarie 1916, face parte din generația de aur a etnologiei românești. Absolvent de sociologie la București, sub semnul lui Dimitrie Gusti, cu doctorat în filosofie luat în 1947. Din 1972, la Institutul de istoria artei, iar din 1975 la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, contribuie la elaborarea chestionarelor de artă și de port popular și participă la diverse culegeri pe teren pentru realizarea Atlasului etnografic al României. A murit în 1987.

Din bogata operă enumerăm câteva titluri: *Textile populare românești din Munții Bihorului*, București, ESPLA, 1959, *Considerații asupra expoziției de bază a Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, „P. Muz.”, 1960, *Arta populară din Valea Jiului*, București, Ed. Academiei, 1963, 578 p. (în colab.), *Relații etnografice între ținuturile de pe ambele versante ale Carpaților*, „Studii Cerc. Ist. Artei”, 1963, 10, nr. 1, *Păstoritul de pendulare dublă pe teritoriul României*, „Anuar. Muz. Etnogr. Transilv.”, 1965-1967[1969], *Interdependența ocupațiilor tradiționale la români, factor de stabilitate și continuitate*, „Apulum”, 1969, 7, *Mijloace tradiționale în agricultura Munților Apuseni în prima jumătate a secolului XX*, „Apulum”, 1973, 11, *Probleme ale fondului principal comun în cultura și arta populară românească*, „Apulum”, 1975, 13, *Funcția etnoculturală românească a zonelor Valea Jiului, Țara Bârsei și Bistrița-Năsăud*, „M.N.”, 1976, 3, *Țara Crișurilor în contextul fondului principal etnocultural românesc*, „Biharia”, 1976, 6, *Caracterele portului tradițional românesc, unguresc și săsesc în Transilvania la răscrucea secolelor XVII-XVIII*, „A.M.E.T.”, 1977, 9, *Elemente ale fondului național în civilizația tradițională hunedoreană*, „Sargeția”, 1977, 13, *Comunicări etnoculturale carpato-dobrogene*, „Apulum”, 1978, 16, *Construcții carpatice de străveche continuitate etnoculturală în ținutul Hunedoarei*, „Sargeția”, 1979, 14, *Statutul și rolul păstoritului tradițional în convergență cu continuitatea și unitatea etnoculturală*, „Apulum”, 1979, 17, *Cercetarea culturii populare în cadrul școlii monografice*, „R.E.F.”, 1980, 25, nr. 2, *Dimitrie Gusti. Studii critice*, Coordonator: Henri H. Stahl, Autori: ..., Nicolae Dunăre, ..., București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1980, 391 p. (în colab.), *Fenomenul de comunicare etnoculturală în regiunea curburii carpatice nordice*, I-II, „Apulum”, 1980, 18, p. 577-590; 1982, 20, *Arta populară din Munții Apuseni*, București, Ed. Meridiane, 1981, 120 p., *Sistemul ocupațional pastoral, factor de stabilizare și comunicare*, „A.B.-Etnog.”, 1981, 1, *Trilogia etnologică transilvăneană*, „V.S.”, 1982, 11, nr.(2), *Cercetări de etnologie dobrogeană: agricultură tradițională*, în: *Comunicări de istorie a Dobrogei*, II, Constanța, 1983, *Carpații – axă etnoculturală*, „A.I.C.E.D.–A.”, 1983, 5, p. 161-170; „R.E.F.”, 1984, *Civilizație tradițională românească în curbura carpatică nordică*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1984, 312 p., *Mărginenii Sibiului. Civilizație și cultură populară românească*, Nicolae Dunăre, ... București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 412 p. (în colab.), *Așezări omenești din spațiul românesc. Considerații diacronice și tipologice*, „Tibiscus”, 1986, 6, *L'élevage des pays carpatiques dans une perspective integraliste et européenne (terminologie)*, „Tibiscum”, 1986, 6, *Zonele etnografice ale României. Retrospectivă teoretică, criterii și tipuri*, „R.M.M.M.”, 1986, 23, nr. 9, p. 34-40; nr. 10.

Nicolae Dunăre și Hârșova

Reproducerea unui text publicat de Zoltan Rostas în cartea *Parcurs întrerupt*

– În copilărie, adică în școala primară, am avut un învățător, Vasile Ioan Cotovu, care s-a atașat de mine. Eu am luat premiul întâi, eram șeful clasei, și el n-a mai vrut să iasă la pensie până când nu termin eu școala primară. Trebuia să fi ieșit mai demult. Și m-a socotit în public fiul lui sufletesc. M-a băgat la muzeul arheologic, cultural, etnografic organizat de el. „Carsium” se numea, la Hârșova, în casa lor proprietate de familie, în care a fost și Carol I și Ferdinand. Era în relații cu familia regală din vremea lui taică-său, Ioan Cotovu, care a înființat marea școală din Hârșova. Și acesta a vrut să mă învețe să lucrez la acel muzeu. Mă poftea la el la masă, și îmi dădea să mănânc. Întâi lua doamna, apoi îmi dădea mie și apoi lui. Și eu, când am făcut obiecție, de ce, domnule director? Vrei să te bat? Dumneata ești musafirul meu, nu sunt eu musafirul dumitale! Ei, și el mă pune să

șterg monedele din muzeu și alte obiecte cu niște substanțe, apoi mă pune să mă spăl pe mâini, să nu dau la ochi. Avea încredere în mine că nu fur. Eram ca fiul lui. Și într-adevăr, am păstrat polițele frumos, și, treptat-treptat, prin clasa a patra de școală primară, în clasa întâi de gimnaziu, îmi zicea: „Apoi dumneata ai să scrii o monografie a școlii primare, o monografie a orașului Hârșova, județul Constanța.” Mă rog, mi-a dat materiale despre tatăl său, și am scris mai târziu, după ce am terminat gimnaziul, un articol în ziarul „Dobrogea Jună”, un ziar independent de la Constanța, condus de Constantin Sari, fost armean asimilat, și un om de cultură... Ei bine, el mi-a sugerat ideea aceasta de a face o monografie a școlii, o monografie a orașului. Deci, asta era o pregătire. Pe urmă, în gimnaziu, un profesor de o cultură excepțională, preot demisionat, avocat profesor,

Ilie Nicolau, de o cultură și cu o bibliotecă nemaipomenită pentru un orașel ca Hârșova, el mă poreclea „monsieur Maniu”. Era din aripa lui Argetoianu, ostil lui Maniu, dar ca preopinent, ca om de discuție, pentru că eu nu eram întotdeauna... nu-l copiam în ce declara, ci aveam parcă păreri personale, cât era posibil să ai păreri la vârsta de 11-12 ani. Și a organizat cu directorul nou al gimnaziului, Constantin Dinu, o – să zicem – societate literară, nu știu cum să-i zic acum, cenaclu literar al gimnaziului, al elevilor, eu fiind șeful acestui cenaclu, sau responsabilul. Pe vremea aceea nu știu cum se numeau treburile acestea. Era, să zicem, în '29. Cuvântul președinte este prea mare, n-am curaj să-l spun pe magnetofon. Poate nu eram eu chiar președinte, în orice caz ceva eram... președintele, în sfârșit, al cenaclului literar al gimnaziului. Și la prima festivitate a acestui cenaclu eu am ținut o comunicare

Hârșova din amintirile lui Nicolae Dunăre

despre, cam așa ceva, „Istoria literaturii române”, dar epoca mai veche decât la psaltiri și de la cronicari. Alții au cântat, alții au jucat, alții poezii, și s-au repetat. Adică era o atmosferă pe care mi-o stimulau oamenii aceștia. Apoi, și dincoace, la liceu, că așa m-a cunoscut mai aproape, la liceu am soarta ca profesorul de drept să mă poreclească Titulescu, Nicolae Titulescu, pentru că eu eram, datorită presei pe care o citeam, 7 ziare pe zi și cumpăram unul. Absolut toate nuanțele le citeam, le parcurgeam, nu le citeam. Și citeam ce era mai important. Ei bine, acest Someșeanu și cu profesorul acesta de filosofie – acela era de economie politică și de drept –, ei mi-au sugerat și la societatea literară a liceului Mircea cel Bătrân, am ținut o comunicare despre Niccolo Machiavelli. Adică n-au ținut mulți elevi, eu eram cu experiența de la gimnaziu, de la Hârșova, cu îndrumarea învățătorului Vasile Ion Cotovu, a lui Constantin Dinu de la Hârșova, a lui Ilie Nicolau. Aici iarăși, cu porecla aceasta nouă înălțătoare, se credea că eu am să intru în diplomatie, oamenii nu știau că eu sunt foarte sărac. Primul element era să ai o stare materială bună, ca să poți să urmezi pentru domeniul acesta. Adică, de acolo, de la Hârșova, și mama îmi spunea: „apoi, trebuie să scrii despre neamul nostru Oprea”... Acesta era neamul nostru, familia Oprea, Dunăre este o poreclă dată lui Oprea, fiindcă erau sute de familii Oprea. Vreo 4-500 de familii Oprea în Hârșova și în comunele vecine. Toate erau rude de departe, sau mai știu eu cum, așa, între ele, începuseră să se căsătorească verii de-al doilea, verii de-al patrulea se căsătoreau între ei... și zice „vezi că noi, uite, unchiul ăsta, vezi, acesta înalt în costum alb...”, oarecum de Țara

Hârșova interbelică

Oltului, că avea
cojocul mai
frumos în cromatică, policromie,
decât cei din Sibiu, îl aveau
negru... Deci, zice „să cauți să
vorbești cu el, ca să ne scrii istoria
neamului”. Nu neamului în sens
de etnie, ci neamului în sensul
de familie. Adică era în mine o
stare, și se pare că la conversațiile
pe care le-am avut cu Constantin
Mureșanu, eu am adus, probabil,
într-un fel sau altul în discuție
aceste origini și întâmplări din
viața mea. Mamii i-am făgăduit,
la cererea ei – strămoșii ei sunt
din Moeciu de Sus, de lângă Bran
– i-am promis că am să scriu o
carte, o monografie despre Țara
Bârsei, și am scris-o colectiv
peste mulți ani, când nici nu mai
aveam nici o amintire despre
promisiunea făcută. Ei, acesta
pentru începuturi, așa... Opriți un
pic magnetofonul să mai respir
un pic...

– *Sunt lucruri importante,
fiindcă la urma urmei în sociologie
și în etnografie nu poți să intri,
ca să zic așa, ca în alte meserii.
E nevoie de tragere de inimă, o
pregătire perceptivă...*

– Înainte de pregătirea
perceptivă care este mai
pretentioasă, trebuie o stare de
spirit, un impuls local, familial.
Nu mai spun că la toate serbările

școlare de la Hârșova eu eram, în
limbajul de azi, „vedetă”. Când
plecau recruții. Vasile Cotovu mă
punea să le țin câte o... nu mai
știu cum este poezia aceea lungă
a lui George Coșbuc... „Dar totuși
te întorci acasă / Pe când eu mor
aici” și așa mai departe... Și eu
eram cultivat în atmosfera asta.

– *Bine, deja este o temă de
cercetare: ce idealuri au fost
cultivate la un moment dat
într-o școală sau în învățământ,
într-o epocă. Foarte interesant, și
departe de pragmatismul specific
capitalismului copt și evoluat.*

– La catedra de sociologie, la
seminarul lui H.H. Stahl prima
lucrare de natură monografică
făcută de mine a fost Școala
primară din orașul Hârșova.

– *Asta categoric pentru
promisiunea pe care ați făcut-o...*

– Pentru promisiune.

– *Dar n-a apucat învățătorul
s-o citească...*

– Ba da! Ba da, sigur că da, am
citit-o cu dânsul, m-am dus când
m-am înscris. Și este la dosarele
catedrei de sociologie.

– *Și acestea mai există?*

– Sunt, se păstrează.

– *Sunteți sigur?*

– Păi, de ce să le arunce
cineva?

– *Eu știu că în '48 a ars arhiva*

catedrei de sociologie. Nu știți?

– Am auzit parcă ceva vag. Ei, asta îmi pare rău, pentru că eu acolo am referatul lui Dimitrie Gusti, contrasemnat și de alți membri în comisia de doctorat, la teza mea de doctorat cu exodul fiilor de țărani. Și asta e pregătită, e gata, dar nu intră încă la tipar, la Editura Scrisul Românesc din Craiova. *Exodul fiilor de țărani spre orașe. Cercetare de sociologie și etnologie rural-urbană.* Și am căzut de acord cu ei să iau de la Universitate referatul lui Gusti, și să extrag un pasaj din el. Și am tot amânat...

– *Să vă interesați.*

– Am să mă interesez, dar mereu sunt prins. Deocamdată ei au zis că o publică în 1987. Deci, la anul trebuie să mă grăbesc. Dacă se mai păstrează, o mai fi și la anul. Voi căuta la toamnă. Ei, am auzit eu ceva vag, dar eu atunci eram extraordinar de ocupat la Oficiul de Studii, director general adjunct la Ministerul Agriculturii, la învățământ. Unde lucram două norme pe zi, adică și noaptea după 12, când plecam pe-acasă, tot la acelea mă gândeam. Pe

vremea aceea nu mai îmi era nimic prezent. Credeam că în toamna aceea voi fi conferențiar de sociologie agrară la Institutul Agronomic Nicolae Bălcescu, și deci mă voi liniști. Conferențiar universitar însemna 4 ore de curs, 4 ore de seminar, și... Nu mai știu.

– *Eu mi-am propus ca astăzi să vedem mai pe-ndelete cercetarea empirică, de la primii pași din facultate. Ați spus că în anul doi ați făcut cu H.H. Stahl tehnica monografiei sociologice. Aceasta era o bază pentru orice demers sociologic.*

– Da, și tot atunci era și seminarul de teoria monografiei sociologice al lui Traian Herseni. Sigur că al lui Stahl era mai asimilabil, tehnica monografiei. Acesta a fost manualul nostru de bază pentru modalitatea cercetărilor... Mai opriți puțin...

– *Imediat în vara următoare v-ați apucat să faceți Hârșova?*

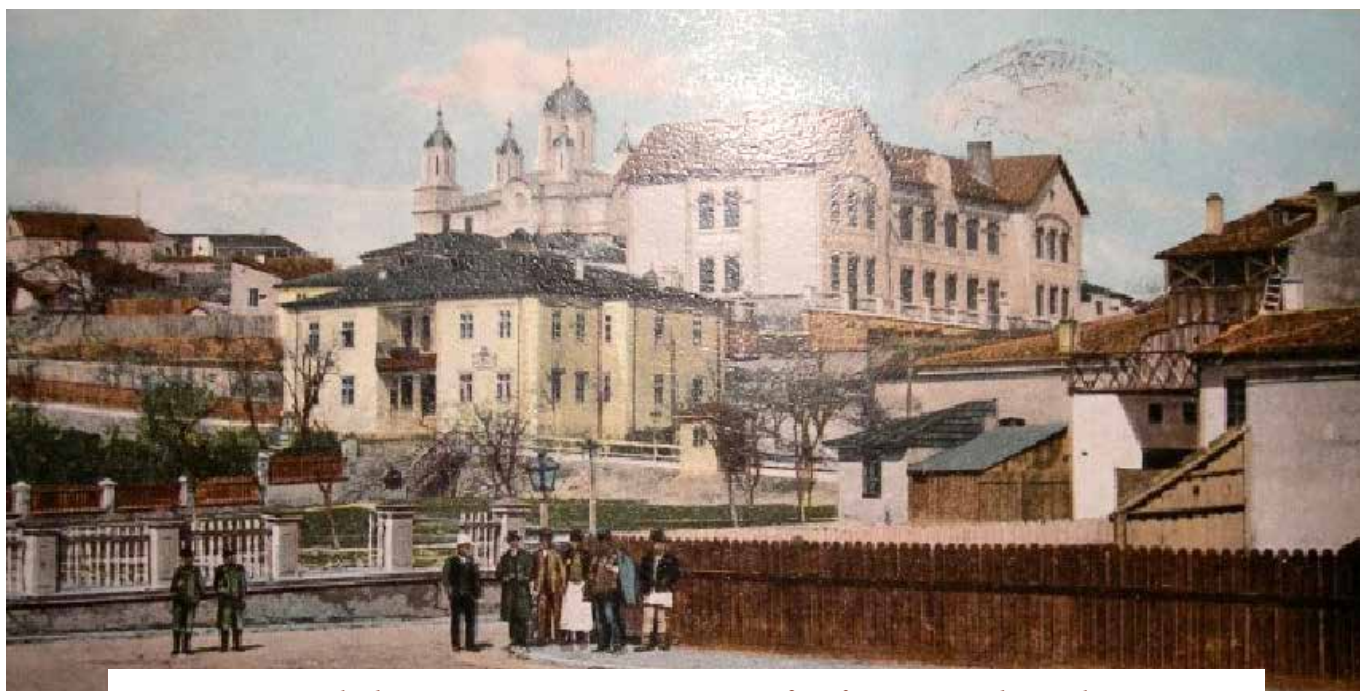
– Da, în anul doi chiar, în vacanță. Am depus-o cred că cel mai târziu în toamna anului '37, scrisă în cerneală, frumos.

– *Ce trebuia să cuprindă o astfel de monografie școlară?*

– Ușor un cadru geografic, istoricul comunei, istoricul școlii, cadre didactice, cred că și încotro s-au orientat elevii din aceste școli. Noi am avut norocul că și directorul anterior, Ioan Cotovu, și directorul de pe vremea mea, Vasile Ioan Cotovu erau bacalaureați în Franța. Făcuseră școala normală din Paris. Deci, încotro s-au iradiat elevii din școală.

– *Se cerea cu exactitate statistică?*

– Da. Căutam în arhivele școlii, și pe bază de date statistice făceam tabele. Era riguros, nu mergea cu povești. Date despre ce cadre didactice s-au perindat, cum a evoluat numărul de elevi, băieți-fete, și încotro s-au orientat. Orientările la început n-au fost prea mult spre școli secundare, apoi a apărut gimnaziul din Hârșova, care a canalizat o bună parte din elevi. Veneau și din județele vecine, și din județ, dar oricum, din Hârșova veneau mai mulți.

Frumoasa școală din Hârșova a cărei primă monografie a fost semnată de Nicolae Dunăre

A vorbi în dodii

Ioan ADAM

Când simpaticul drăcușor Chirică din *Povestea lui Stan Pățitul* de Ion Creangă își pune în cap să-și însoare stăpânul, Ipate, flăcău tomnatec, îi răspunde cu năduf: Ți-ai găsit. [...] Parcă ești nu știu cum, măi Chirică; **vorbești** și tu, ia așa, **în dodii**, câteodată. Am eu sămănături? am eu toate cele trebuincioase pentru casă? Tu crezi că numai așa se ține femeia...¹

Mulți flăcăi, mai tineri ori mai coți, par a vorbi azi ca Ipate. Mai ales că nici n-au casă...

Ce vrea să zică însă **a vorbi** sau **a grăi (cam) în dodii**? Pur și simplu a trăncăni, a flecări, a pălăvrăgi, a sporovăi, a bate câmpii fără un minim control al rațiunii. Cauza acestei emisii verbale fără noimă pare să fie o întunecare (definitivă sau vremelnică) a minții, o suferință nervoasă ori o manifestare cu substrat umoral. Pentru asemenea cazuri de năuceală țăranul avea o terapie sigură. El zicea: **lasă-l** (pe cutare) **în dodiile lui**, adică nu-l lua în seamă pe smintitul ce vorbește fără socoteală. Etimologia cuvântului e obscură, însă constelația lui de sensuri sugerează întotdeauna aiurarea, bâiguiala, înșirarea de vorbe fără cenzura lucidității. Vorbește în dodii, de pildă, cel pe ducă, omul aflat în spasmele agoniei, o situație de acest fel fiind evocată de Arghezi în poezia *Comoara*, unde un bătrân croitor înconjurat de cei patru fii aiurează în preajma despărțirii de această lume:

Un croitor zăcea bolnav/Și-aiurând în pat, gângav,/ Parcă da să se-nțeleagă/Că-mpungând o viață-ntreagă/ Ar fi adunat comoară./Și pe când trăgea să moară,/ Având și patru feciori,/Meșteri toți și buni croitori,/I-a chemat și au sosit/Să ia parte la sfârșit./Dar trecând în alte zodii/Le **vorbea** croitoru-**n dodii**/Și cuvântul „despărțire”/Ei l-au luat drept „împărțire”/Și-așteptau să se-mpărțească/Avuția părintească.

Arghezi avea însă antecesorii. Spre mijlocul secolului al XIX-lea, când Constantin Negruzzi publica încântătoarele lui scrisori din ciclul *Negru pe alb*, expresia avea deja sensul de astăzi. Dovada ne-o oferă *Scrisoarea VIII (Pentru ce țiganii nu sunt români)*, în care patriarhalul boier de țară Bogonos relatează – după *Viețile Sfinților* – un episod al confruntării dintre cuviosul Grigorie (episcop de Agrigenta) și o tânără cu moravuri liberale: Și tu, fiica păcatului, tu, hananeeancă, tu Magdalină, care ai cutezat să aduci pân-aici scandalul și ispita prin veninul drăceștelor tale frumuseți, spune, poamă a iadului! cum ai putut înșela pe acest nevrednic călugăr? Să nu bănuiești, pre-sfințite, răspunse ticăloasa fată, dând un hohot de râs, dar mi se pare că **vorbești**

cam în dodii, făcându-mi o asemenea întrebare. Eu să-l înșel? o copilă de șaisprezece ani!²

O întâmplare asemănătoare, de data asta din biografia cucernicului Constantin, istorisea Dosoftei în *Viața și petrecerea svinților*: Și petrecând odinioară puțineă vreme fără mâncare, l-**au dodeitu-lă** o curvantă fată de jidovă.

Un fascicul de lumină asupra originii zicalei a aruncat acum trei decenii lingvistul N. Mihăescu, care credea că vorba **dodii** „s-ar putea să aibă legătură cu verbul de circulație regională **a dodăi**=a aduce supărare, dacă ne gândim că, la început, **a vorbi în dodii** se spunea despre cineva în suferință.”³ În limba cronicarilor și a altor scriitori români din vechime, **a dodăi** însemna și a ataca, a hărțui, de la verbul cu pricina existând pe atunci și un substantiv derivat – **dodeială** – care avea înțelesul de sfadă, ceartă, necaz, gâlceavă, dojană, supărare. În *Istoria ieroglică* a lui Dimitrie Cantemir, cuvântul numea profetic o făptură mitologică malefică: „de la Asia lighioaia **dodeielii** la Evropa să va videa.” Ceva mai înainte, substantivul fusese frecvent folosit de Miron Costin în *Letopisețul* său. „După perirea lui Mihaiu-vodă [Viteazul], n-au mai avut Ieremiia-vodă nice o **dodeială** de nime”, notează el în capitolul al 5-lea al cronicii lui. În capitolul al 12-lea al acesteia sunt prezentați cu vădită simpatie doi voievozi care au preferat să-și piardă domnia (și chiar viața!) decât să sporească impozitele. Unul este Pătru-vodă (Șchiopul) „care avându **dodeiale** totdeauna de la turci cu dările, au strânsu boierii și țara și le-au dzis că nu mai poate să sature pân-tecele turcilor fără fundu. Și luându-și dzua bună de la toți, au lăsatu domnia și s-au dus pen Țara Leșască la Veneția, unde-și s-au săvârșit și viața sa...”⁴, lăudat postum de cronicar pentru că n-a vrut ca „greul țării” să sporească sub oblăduirea lui.

Hotărât lucru, dregătorii de azi, care-și „dodăiesc” concetățenii, aruncând noi taxe și impozite asupra țării, nu i-au citit pe cronicari!

² Constantin Negruzzi, *Păcatele tinerețelor*, ed. cit., p. 255. Citarea unei cărți ce reunea 32 de epistole publicate de Negruzzi între 1837-1855 n-ar trebui să ducă la concluzia că savuroasa expresie s-a istorizat, că farmecul ei s-a perimat azi. Nicolae Manolescu, un spirit fin și modern, a folosit-o nu demult pentru a caracteriza opera lui Iordache Goleșcu: „El a strâns câteva mii [de proverbe – n. n.] și le-a comentat, ca Tudor Vianu în secolul nostru. Cuvântul *Către iubitorii de științe* care prefățează culegerea este al cuiva care s-a molipsit de expresivitatea paremiologică, un Creangă muntean *vorbind în dodii*” (*Istoria critică a literaturii române*, I, Ediție revizuită, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997, p. 161).

³ N. Mihăescu, *Carte despre limba românească*. Cu o prefață de prof. univ. dr. docent D. Macrea, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972, p. 149.

⁴ *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. cit., p. 172.

¹ Ion Creangă, *Povești, Amintiri, Povestiri*, ed. cit., p. 68.

Primul ALMANAH MACEDO-ROMÂN – la Constanța

■ Maria PARIZA

Evoluând într-un mediu demografic multi-etnic, multicultural și multiconfesional, peisajul publicistic dobrogean poartă și amprenta acestui specific local, acumulând o încărcătură informațională aparte, în contextul publicistic național.

Un fenomen jurnalistic interesant, mai puțin cunoscut, îl reprezintă și prezența aromânilor în presa dobrogeană, colectivitate sau indivizi, atât ca subiect al presei, cât și ca obiect de activitate a unor jurnaliști, proveniți din acest mediu. Un prim aspect, care poate incita la reevaluări istorice, îl constituie chiar momentul apariției aromânilor în publicațiile locale.

Astfel, cea mai veche referire la această componentă etnică, o regăsim chiar în prima publicație, „Steaua Dobrogei” (1879, Tulcea) și a fost semnalată de Emanuil Bucuța, chiar în cel dintâi studiu consacrat istoriei presei dobrogene, din care reproducem¹:

„Una din preocupările Dobrogei, poate ca pământ din dreapta Dunării, legat de-a dreptul de Peninsula Balcanică e ciudat că iese la iveală de pe acum. E vorba de problema Românilor Macedoneni. Încă din 1879 Steaua Dunării publica Statutele Societății de Cultură Macedo-Română, iar în 1883, printre daniile directorului foi se găsesc și zece lei pentru școlile din Macedonia. Erau abia niște semne prevestitoare...”

„Prevestirile” privesc, desigur, colonizările masive, pe teritoriul Dobrogei de sud, cu emigranți aromâni, proces care se afla în plină de desfășurare, în anul 1928, când Emanuil Bucuța scria aceste rânduri.

În ceea ce privește materialul semnalat, acesta nu ar mai prezenta un interes documentar, regăsindu-se în destule publicații ale epocii. Identificarea acestei apariții poate constitui, însă, un reper important pentru istoricii presei, reflectând preocupările jurnaliștilor dobrogeni, încă din începuturi, de a se racorda la starea de spirit națională. Era perioada când mișcarea de renaștere cultural – națională a aromânilor, din Turcia europeană, se materializa pe multiple planuri, susținută de elite din rândul românilor și aromânilor și subvenționată din bugetul statului român, iar presa națională își aducea din plin contribuția în susținerea acestei chestiuni.

Apariții ulterioare vin să confirme faptul că jurnaliștii constănțeni, sosiți din alte zone ale țării, cunoșteau bine această chestiune macedo-română și, chiar încercau să o susțină și prin intermediul gazetelor locale. Astfel, prima gazetă constănțeană, „Constanța” – foaie a intereselor locale,” una dintre cele mai active

¹ Emanuil BUCUȚA, „Cincizeci de ani de presă dobrogeană”, în vol., *Dobrogea. Cincizeci de ani de viață românească (1878-1928)*, București, Cultura Națională, 1928, p. 737. Denumirea improprie „Steaua Dunării”, apărută în text, poate fi o greșeală de tipar sau o formulă care circula, probabil, în uzul oral, prin asociere cu apariția publicației la Tulcea. Nu a existat o publicație cu acest titlu în Dobrogea, iar articolele semnalate se regăsesc în publicația *Steaua Dobrogei*, fiind singurele numere conservate de Biblioteca Academiei Române, deși publicația a avut o mare longevitate.

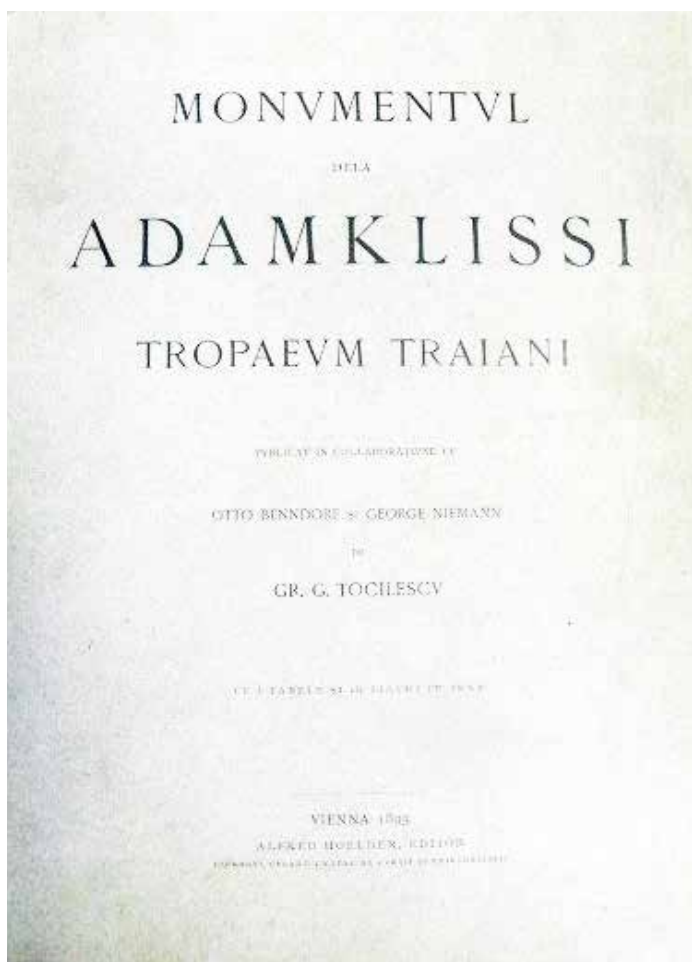

Familie de aromâni

În perioada 1891-1904, își deschidea coloanele, în anul 1893, spre a publica „Poesii macedonene” și „Poesii populare macedonene”, apariții care reprezintă, de fapt, și *cele mai vechi texte în grai aromân, în presa dobrogeană*.

Începând cu sfârșitul veacului al XIX-lea și până la primul război mondial, prezența mai consistentă a aromânilor, în presa locală, se asociază, tot mai mult, cu prezența acestui element în spațiul dobrogean. Încă din primul deceniu al reintegrării, o colonie importantă de comercianți aromâni, venind din regat, din locurile de baștină sau chiar din alte centre comerciale ale Imperiului otoman, se așezase benevol, în orașul de la malul mării, care atrăgea mulți întreprinzători. Prezența lor, în acest spațiu, o regăsim circumscrisă politiciii statului român de a consolida spiritul românesc în Dobrogea, prin atragerea întreprinzătorilor din afara granițelor Principatului. Pe parcurs, se vor adăuga și alte categorii sociale, în special funcționari veniți din țară.

Din rândul acestora, s-au ridicat și spirite creatoare, implicate în ridicarea culturală a urbei, așa cum a fost cazul atât de cunoscutului scriitor, publicist și animator cultural, Petru Vulcan, cel ce semna și cu pseudonimul *Picurarlu de la Pind*, ca semn de neuitare a locurilor de baștină.

Așa se explică și apariția celei dintâi publicații, tip almanah, la Constanța, în anul 1900, cu titlul „**Primul almanah macedo-român pentru știință, literatură și cultura poporului macedo-român**”. Publicația, apărută la inițiativa lui Petru Vulcan, cuprinde în colectivul redacțional alți reprezentanți ai coloniei macedo-române, respectiv, dr. Tașcu Șunda, comerciantul T.G. Dabo, prof. N. Tacit.

Ținta inițiatorilor o regăsim în *Prefață*:

„Aromânii să aibă un dosar de actele și faptele săvârșite timp de un an de străduință pe tărâmul chestiei lor național – culturale. Acest dosar sau anuar aromân să cuprindă progresele realizate, noile curente, ce se ivesc și fac drum, noile necesități simțite și mijloacele practice de a se satisface, învățămintele folositoare, ce reies din experiența câștigată în trecut, studiile și cercetările în toate privințele făcute asupra Aromânilor și a amalgamului de popoare, în care viază, într-un cuvânt să fixeze cât mai obiectiv și mai complet fie-care an din viața Aromânilor.”²

Ținând cont de adresabilitatea publicației, mențiunea „primul”- care precedă titlul, poate semnala prioritatea genului în contextul publicațiilor aromâne, dar și continuitatea seriei de 4 volume, care au apărut până în 1903. Publicația a rămas însă de o importanță specială, și pentru istoria presei dobrogene, atât ca *primă publicație, tip almanah*, apărută în acest spațiu, cât și ca *primă publicație din Dobrogea, dedicată în întregime aromânilor*, prin conținut.

Programul anunțat și-a atins ținta, iar multe dintre materialele publicate au rămas de interes documentar atât prin conținutul informațional, cât și prin prezența unor creatori importanți, de expresie aromână, multe dintre textele publicate fiind inedite.[□]

Se regăsesc, astfel, o serie de studii istorice, schițe monografice ale așezărilor armânești din Peninsula Balcanică, dar și scene semnificative din viața socială a aromânilor, semnate de nume precum Bogdan Petriceicu Hasdeu, Emile Picot, I. Ghica, Ștefan Mihăileanu, N. Papahagi ș.a.

² De remarcat faptul că, deși în titlu se folosește exonimul *macedo-români*, în majoritatea textelor, semnate de autori aromâni, se folosește, termenul *aromâni*, ca formă livrească, apropiată de etnonimul *armâni*.

În cele 4 volume, un spațiu important este alocat, desigur, mișcării cultural-naționale de reînviere națională a aromânilor, fiind urmărite acțiuni concrete, în cursul fiecărui an, desfășurate atât în țară, cât și în spațiul balcanic, pentru susținerea școlilor românești și a bisericilor. Sunt aduse, în prim plan, figuri reprezentative de dascăli și revizori școlari, de intelectuali aromâni și români, misionari ai mișcării, precum, Dimitrie Cosmescu, Apostol Mărgărit, Elie G. Papahagi, Nuși Tulliu, F. Capsali ș.a.

Merită semnalat, în acest context, ca aport informațional deosebit, un articol nesemnat, intitulat "Tineri macedoneni licențiați și absolvenți ai facultăților noastre din București pregătiți cu cheltuielile Statului pentru a li se încredința cultura poporului macedonean", în care regăsim enumerate 60 de astfel de nume, însoțite de note biografice (vol. I, 1900, p. 144).

În ceea ce privește proiectele inițiate, pentru susținerea serviciului liturgic în limba maternă, deși s-a scris mult despre aceasta, rămân, totuși, în sfera interesului documentar, unele cazuri de confruntări, de multe ori sângeroase, între partizanii românismului și cei ai elenismului.

Regăsim în paginile almanahului și alte gesturi culturale sau filantropice, încărcate de semnificații, în ceea ce privește modul în care, personalități din nordul și din sudul Dunării, dar și din diaspora, își dădeau mâna în același spirit, al cauzei cultural – naționale aromânești. Un caz interesant, care se răsfărânge și asupra culturii dobrogene, îl regăsim sub titlul „O liberalitate,” (vol I, 1900, p. 95). Este vorba despre studiul arheologului Grigore Tocilescu, privind monumentul de la Adamclisi, în limba germană, despre care aflăm că a fost tipărit cu sprijinul financiar de cincizeci de mii de franci, oferit de cunoscutul bancher aromân Nicolae Dumba, pe atunci senator în Austro- Ungaria.

Volumele „Almanahului macedo-român” cuprind și creații artistice ale unor autori de marcă ai epocii, precum Constantin Belimace, N. Velo, C.I. Cosmescu, Petru Vulcan, George Murnu, Nuși Tulliu, N. Batzaria, C. Cosmescu ș.a.

Partea cea mai valoroasă a publicației o constituie, însă, *producțiile populare*, culese din diferite zone locuite de aromâni, prin contribuțiile unor intelectuali receptivi la semnificațiile culturii orale. Paginile almanahului sunt presărate cu cântece, anecdote populare, fabule, ghicitori, satire, deceuri, publicația remarcându-se, în epocă, prin aceste preocupări, printre alte publicații destinate aromânilor.

Totodată, ca importanță documentară, merită să semnalăm și iconografia de epocă, ce însoțește textele publicației, reprezentată prin imagini panoramice ale unor importante așezări aromânești, instantanee surprinse în cadrul unor manifestări tradiționale (colinde, nunți, serbări) și, mai ales, prin fotografii de grup, în port popular sau fotoportete ale unor fruntași ai cauzei naționale, oameni de stat, intelectuali, scriitori, preoți, martiri, donatori.

Urmărind și reprezentări care se asociază cu personalități dobrogene, remarcăm o interesantă fotografie de grup, reprezentându-l pe „Ioan Nenițescu în Bitolia,” alături de Lăzărescu Lecanta, directorul Gimnaziului din Ianina și Ion Ciulli, profesor la Liceul din Bitolia, prin anii 1875. Era perioada când I. Nenițescu se afla într-o călătorie de cercetare, în urma căreia avea să publice unul dintre cele mai prețioase studii sociologice, pentru cunoașterea aromânilor, lucrare premiată de Academia Română.³

Probabil, grație succesului de care s-a bucurat acest tip de publicație, inițiat de conștanțeni și difuzat în țară și în Macedonia, Almanahul a continuat să apară și în următorii ani, 1901- 1903, dar la București, fără subtitlu și în condiții grafice mult mai elegante.

Desigur, într-o posibilă istorie a presei dobrogene, această apariție va rămâne legată de personalitatea lui Petru Vulcan, alături de alte inițiative jurnalistice remarcabile, precum apariția revistei *Ovidiu* – prima „revistă literară dobrogeană” și, totodată, cea dintâi revistă din întregul ținut sau apariția primei publicații, tip album, cunoscută sub titlul „Albumul Național al Dobrogei. 1866-1877-1906 (București, Tipografia Regală, 1906).

Prin investigațiile noastre, concretizate în aceste rânduri, sperăm să aducem un spor informațional, care să justifice, într-un context mai larg, prezența și acțiunile acestui „pion” al culturii dobrogene, de sorginte aromână, peste care nu se poate trece atunci când se abordează istoria jurnalismului dobrogean.

³ O evidență integrală, a materialelor publicate în cele 4 volume, se regăsește în „Bibliografia analitică –Aromânii în publicațiile culturale, 1880-1940, de Adina Berciu Drăghicescu și Maria Pariza, București, Sigma, 2003, accesibilă și online.

O construcție unică în spațiul dobrogean: Bazilica de tip sirian de la Mangalia

 Cercetător științific doctor Sorin Marcel COLESNIUC

Unul dintre monumentele arheologice deosebit de importante din Dobrogea îl reprezintă bazilica de tip *sirian* de la Mangalia, care a funcționat ca lăcaș de cult creștin în secolul al V-lea și la începutul secolului al VI-lea. Orientată pe direcția nord – sud, construcția este în contradicție cu regulile creștine.

Începând cu secolul al IV-lea, cultura provinciei Scythia Minor a fost legată de cultul monoteismului creștin, fapt ce a dat o notă specifică vieții spirituale.¹ Încercările de a restabili cultele păgâne, după cunoscutul Edict de toleranță de la Milano, din anul 313, nu au dat rezultatele scontate. Cercetările arheologice au dus la descoperirea a numeroase biserici de-a lungul țărmului marin, mai ales în cetățile grecești Histria, Tomis și Callatis, precum și pe țărmul dunărean, în așezările traco-gete și romane. În *Istoria Dobrogei*, publicată în anul 1998, sunt menționate 40 de biserici cercetate în spațiul dobrogean, toate confirmând proliferarea arhitecturii bizantine.²

De-a lungul timpului, renumiți specialiști în

istorie veche și arheologie au efectuat cercetări în colțul de nord-est al cetății Callatis, unde se află și bazilica de tip *sirian*, printre cercetători fiind: Vasile Pârvan (1915), D.M. Teodorescu (1916), Orest Tafrali (1924), T.S. Săveanu (1924-1942) și Emil Condurachi (1949).

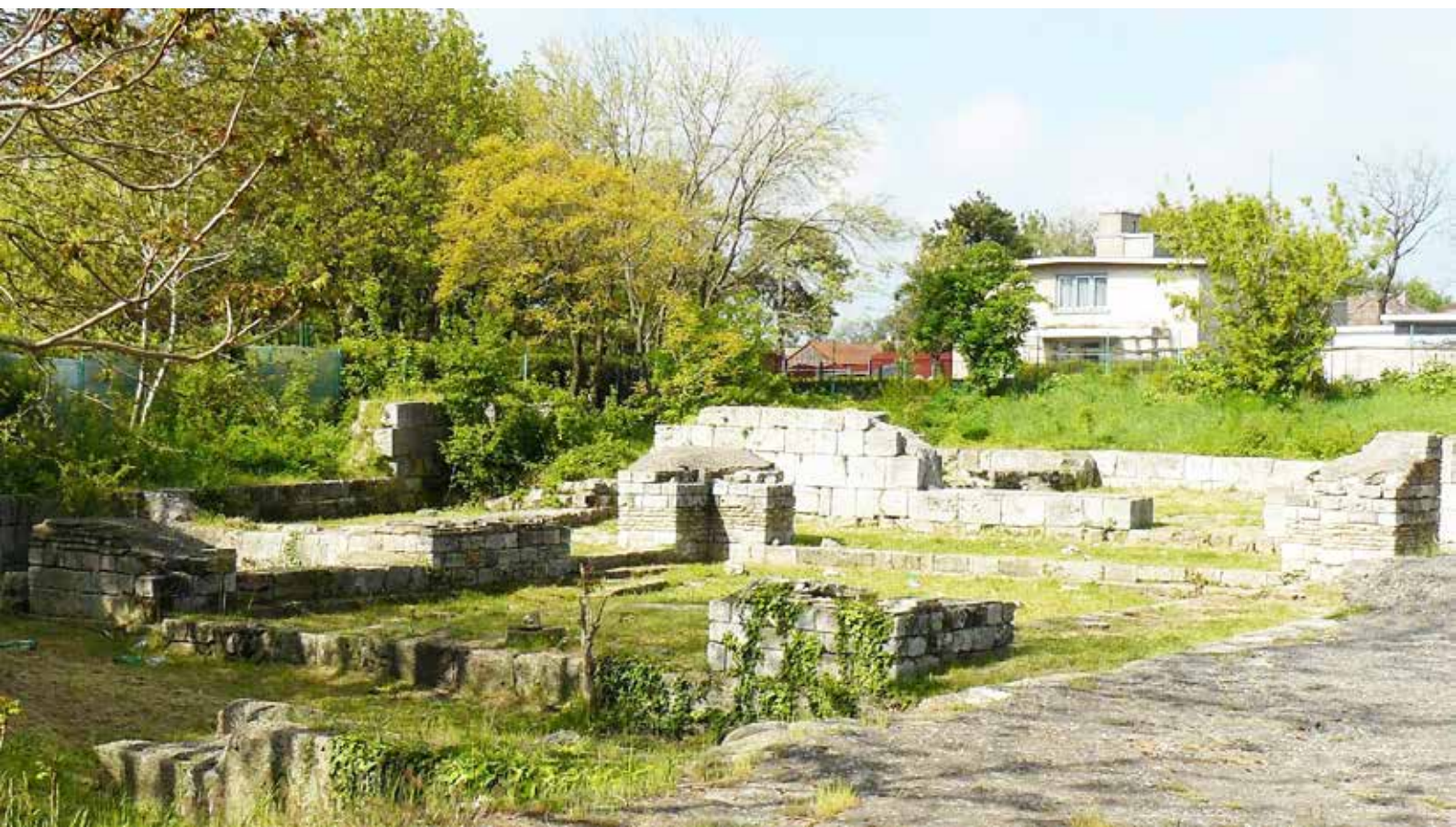
Cu prilejul lucrărilor de sistematizare a orașului Mangalia, desfășurate în anul 1959, mai mulți arheologi ai Institutului de Arheologie al Academiei R.P.R. au efectuat cercetări preventive în perimetrul zidului de nord al cetății Callatis, dar și în necropola elenistică.³ Din colectivul de cercetare au făcut parte: Emil Condurachi, Radu Vulpe, Vasile Canarache (responsabil), Gabriella Bordenache, Constantin Preda, Emilian Popescu, Petre Diaconu, Petre Alexandrescu, Trifu Martinovici, Alexandru Vulpe și arhitect Dinu Teodorescu. Cu această ocazie a fost descoperit și singurul mormânt din România în care s-a păstrat, în stare precară de conservare, un papyrus datat în secolul al IV-lea a.Chr.⁴

³ Constantin Preda, Emilian Popescu, Petre Diaconu, „Săpăturile arheologice de la Mangalia (Callatis)”, în *Materiale și cercetări arheologice*, VIII, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1962, p. 440.

⁴ Sorin Marcel Colesniuc, *Istoria singurului papyrus descoperit în România*, Editura Callatis Print, Mangalia, 2013, p. 10.

¹ Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria Dobrogei*, Editura Ex Ponto, Constanța, 1998, p. 155.

² *Ibidem*, p. 160.

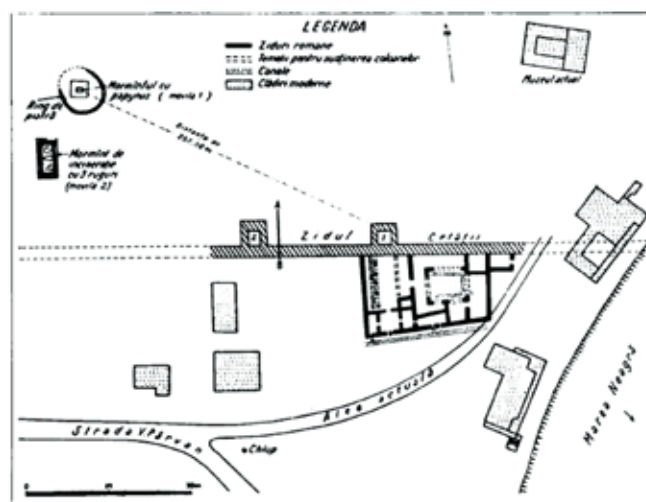

D.M. Teodorescu, în urma cercetărilor din anul 1915, ajunsese la concluzia că descoperirile reprezintă o bazilică creștină, iar O. Tafrali, ca urmare a cercetărilor efectuate în anul 1924, considera aceste ruine ca fiind terme romane. Săpăturile vechi nu scos însă la suprafață în întregime monumentele arheologice de lângă latura de nord a incintei callatiene, iar în cele peste trei decenii care au trecut (până la reluarea cercetărilor în anul 1959) ruinele au fost, în mare parte, acoperite de depuneri moderne.

Noile săpături s-au desfășurat în perioada februarie - septembrie 1959 și printre priorități s-a aflat și cercetarea completă a bazilicii de tip sirian și a palatului episcopal. La sudul ansamblului bazilical s-a descoperit o stradă construită din dale de calcar, ce avea prevăzut un canal de scurgere în centru.

Lungimea întregului edificiu, măsurat în urma cercetărilor din anul 1959 (nefinalizate nici până astăzi din cauza unor clădiri moderne care suprapun zidurile antice) era de 38,80 m pe latura de nord și de 38,50 m pe latura de sud, iar lățimea construcției în partea de vest era de 24,80 m, iar pe latura de est 20,00 m.⁵ Zidurile edificiului sunt construite din blocuri mari de calcar, bine fasonate, cu o grosime de 1,10 m, legate cu mortar cu var. Înălțimea care se mai păstrează este cuprinsă între 0,80 și 2,00

⁵ Constantin Preda, Emilian Popescu, Petre Diaconu, *op. cit.*, pp. 443.

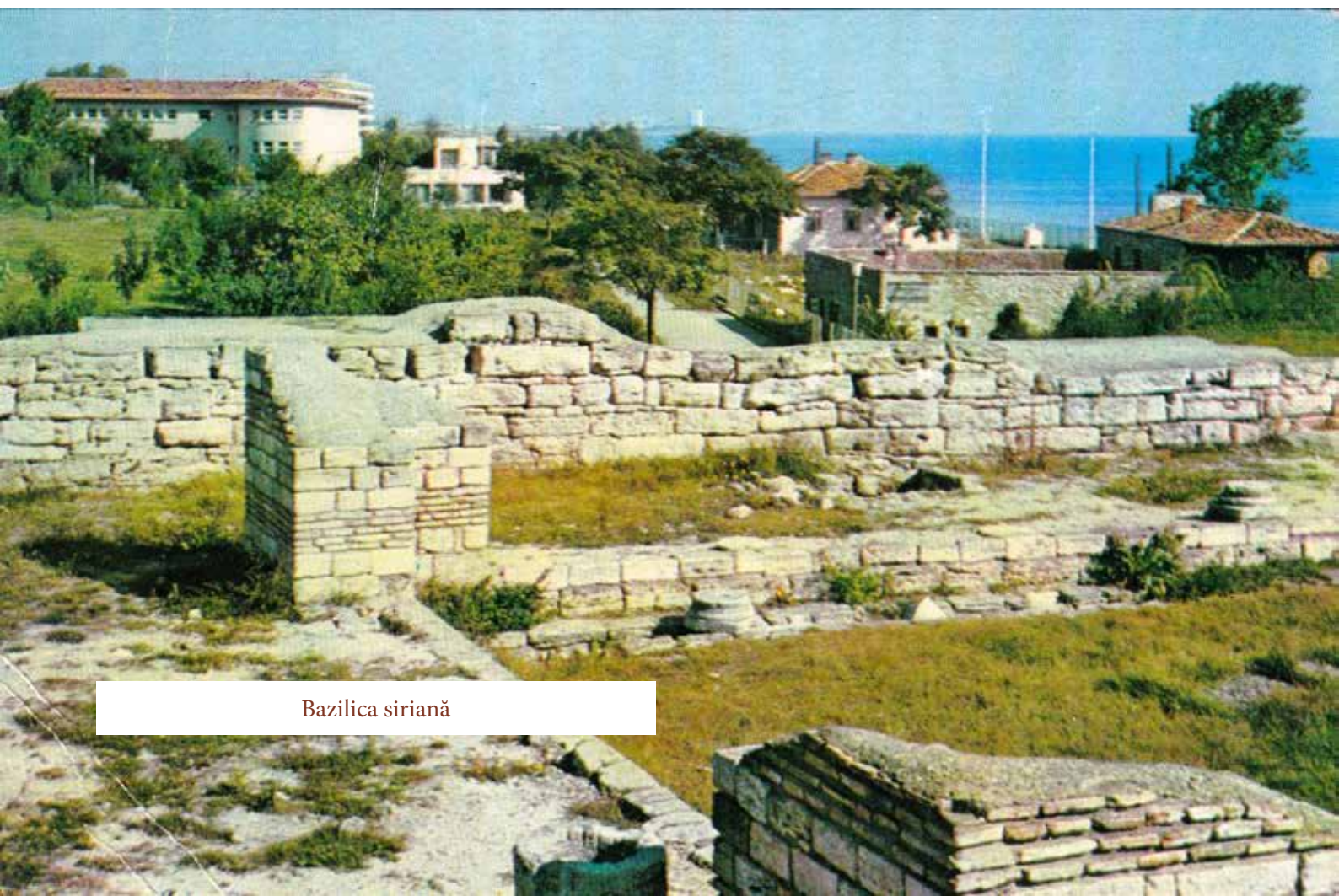
1959, plan de săpături

m. Latura de nord a ansamblului arhitectural este reprezentată de zidul de incintă al cetății Callatis.

BAZILICA DE TIP SIRIAN

Bazilica se află în partea de vest a edificiului, este orientată cu fața spre sud și are formă rectangulară. Sala mare are următoarele dimensiuni: lungimea laturii de vest – 17,00 m, lungimea laturii de est – 15,50 m, lățimea laturii de nord – 13,40 m, lățimea laturii de sud – 14,00 m.⁶ Sala mare a bazilicii este

⁶ *Ibidem.*

Bazilica siriană

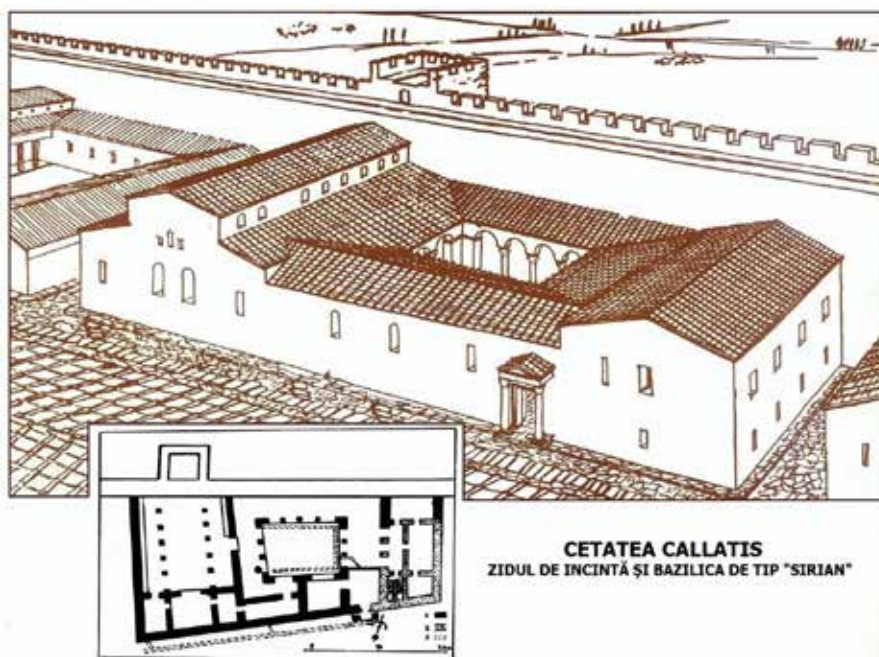
împărțită prin două șiruri de coloane în trei *nave* (partea principală a unei biserici, situată între altar și pronaos), orientate pe direcția nord-sud. Urmele unor coloane încă se mai păstrează și astăzi, la fel cum se mai păstrează și câteva lespezi din piatră, folosite la pavarea bazilicii. Pe laturile de est și de vest fuseseră amenajate, din piatră necioplită, bănci legate cu pământ.

În *nava* de vest a fost descoperit un canal care pornește dinspre nord, de la nivelul pavajului, și merge până la canalul exterior de sub stradă, adâncindu-se treptat. Lățimea canalului este de 0,30 m, este realizat din piatră cu mortar și este pavat cu cărămidă. Sala mare a bazilicii are trei încăperi în partea de sud, pavate cu cărămizi de formă rectangulară, încăperi care comunică între ele. Dimensiunile lor sunt următoarele: camera de vest – 3,30 / 6,00 m, camera din mijloc – 5,50 / 6,00 m, iar camera de est – 2,30 / 5,25 m. Camera din mijloc este prevăzută cu o intrare foarte mare, ce comunică cu exteriorul. Până cercetările viitoare vor confirma existența sau inexistența unei alte intrări în bazilică, aceasta rămâne singura cale de acces în lăcașul de cult romano-bizantin.

În ceea ce privește acoperișul bazilicii, este posibil ca acesta să fi fost realizat în șarpantă. Bazilica a fost reconstruită către sfârșitul secolului al V-lea și începutul secolului al VI-lea, probabil în timpul împăratului Anastasie I (491-518).

ATRIUMUL

La est de bazilică se află un *atrium* (curte interioară neacoperită sau orice astfel de spațiu și la alte categorii de edificii romane și romano-bizantine, înconjurată de coloane). *Atriumul*

este înconjurat pe laturile de vest, nord și est de către un *portic* (galerie exterioară, acoperită, mărginită de o colonadă, uneori cu arcade, ce folosește ca loc de adăpost sau de plimbare în jurul unei piețe sau a unei clădiri). *Atriumul* fusese pavat cu dale de piatră, dintre care doar câteva s-au mai păstrat; este de formă dreptunghiulară și are următoarele dimensiuni: latura de nord – 11,30 m, latura de sud – 11,20 m, latura de est – 8,50 m și latura de vest – 8,75 m.⁷

Urmele a doi *pilaștri* (stâlpi paralelipipedici prevăzuți de obicei cu o bază și un capitel, cu rol de a consolida un zid sau doar ca ornament), de mari dimensiuni, construiți din piatră și cărămidă, se păstrează în colțurile laturii de vest, iar un pilastru asemănător a fost descoperit la mijlocul laturii de sud. Între ei au apărut baze de coloane, care au fost folosite la susținerea acoperișului *porticului*. Și aici au fost descoperite canale de scurgere a apei, cu o lățime de 0,30-0,40 m, construite din piatră și mortar și pavate cu cărămizi.

Două încăperi de mici dimensiuni, de formă

rectangulară, pavate cu cărămidă, au fost cercetate în partea de sud a curții interioare. Dimensiunile lor sunt diferite. Încăperea aflată la vest are lungimea de 9,50 m / 9,70 m, iar lățimea de 2,80 m / 3,00 m, în timp ce încăperea dinspre est are lungimea de 5,00 m / 5,45 m, iar lățimea de 4,75 m / 4,95 m. Încăperile comunică între ele printr-o intrare lată de 1,00 m, dar mai comunică și cu sala mare aflată la vest de curtea interioară, cu lungimea de 18,00 m și lățimea de 5,50 m.⁸

O opinie diferită are academicianul Emil Condurachi. Cercetătorul publică, după 12 ani de la finalizarea cercetărilor, următoarele: „Spațiul central al edificiului îl constituie un mare *peristil* (galerie interioară sau exterioară formată dintr-un șir de coloane sau de stâlpi ce mărginește o clădire, o grădină sau o sală) de formă trapezoidală, pavat cu blocuri de piatră (...) și prevăzut cu mici canale de scurgere pe trei laturi (nord, sud și est). Fragmente de coloane și capetele cu capete de berbec, prezentând analogii cu unele piese similare de la Thesalonica,

⁷ Ibidem, pp. 443-444.

⁸ Ibidem, p. 444.

dovedesc bogăția decorativă a acestui peristil. În colțul de SV se află și un puț a cărei poziție stratigrafică nu a putut fi mai precis determinată. (...) Toți cei care au considerat biserică de cult prima sală, au denumit *atrium* sala precedentă. Ne aflăm de fapt în fața unui *peristil* de veche tradiție elenistică, în interiorul căreia se găsea și o mică grădină.”⁹

PALATUL EPISCOPAL

Pe latura de est a ansamblului bazilical se află palatul episcopal, împărțit în trei încăperi. În urma cercetărilor arheologice efectuate de specialiști, a fost identificat și un *baptisterium* (spațiu în care se realiza ritualul botezului).

Strada, aflată la sud de ansamblul bazilical, este prevăzută cu un canal de scurgere colector, acoperit cu dale de piatră, înclinat spre est, cu lățimea de 0,55 m și înălțimea de 0,80 m.

ELEMENTELE SCULPTURALE DESCOPERITE

Cu prilejul cercetărilor arheologice au fost descoperite diferite elemente arhitectonice, dar și sculpturale¹⁰, printre ele aflându-se: coloane și baze de coloane din calcar, capitelluri romano-bizantine și plăci de *cancelli* din marmură, decorate cu motive florale și geometrice. Printre descoperiri se remarcă o statuie din marmură, datată în secolul al III-lea, reprezentând-o pe zeița Nemesis, o divinitate infernală, fiică a Noptii, cunoscută ca zeiță a răzbunării, întrucât, urmărind păstrarea echilibrului și a dreptății, cântărea faptele oamenilor și îi pedepsea pentru cele rele.¹¹

Deosebit de importante sunt capitellurile compozite din marmură, de tip *theodosian*, decorate cu protome de berbeci (sculptate în cele patru colțuri), acvile cu prada în gheare (porumbei) și frunze de acant, datate în secolele V - VI. Unul dintre aceste capitelluri este expus la Muzeul de Arheologie „Callatis” din Mangalia, iar celălalt se află la Muzeul Național de Istorie a României din București. Capitellul descoperit în anul 1959 a apărut în colțul de sud-est al edificiului, alături de coloana pe care a fost așezat, realizată și ea tot din marmură.

Cercetătorii sunt de părere că ansamblul bazilical a fost funcțional începând cu sfârșitul secolului al IV-lea și până la începutul secolului al VI-lea¹² și

tot ei concluzionează că orașul Callatis a cunoscut o dezvoltare economică însemnată în perioada secolelor IV - VI, demonstrată și de prezența acestui edificiu de mari proporții, având caracter public, unde s-a folosit o mare cantitate de marmură la elementele arhitectonice lucrate cu o deosebită atenție.

CONCLUZII

Ansamblul bazilical este alcătuit din trei construcții distincte: clădirea bazilicii, palatul episcopal și un *atrium* (sau *peristil*, după opinia lui Em. Condurachi). Zidurile bazilicii sunt construite din blocuri mari de calcar în *opus quadratum* (tehnică de construcție din perioada romană ce consta din îmbinarea blocurilor de piatră cu ajutorul unor crampoane din fier, care erau prinse de pietre cu ajutorul plumbului topit). La interior, zidurile sunt construite din blocuri de piatră de dimensiuni reduse.

Planul bazilicii este relativ rectangular, orientarea este total neobișnuită (pe direcția nord-sud), iar interiorul este pavat cu dale de calcar. Intrarea în bazilică se făcea printr-o poartă aflată pe latura de est. Constantin Preda subliniază că „Edificiul în discuție se întindea până la marginea falezei, numai că partea aceasta nu a putut fi dezvelită, fiind acoperită de o construcție modernă”.¹³

O poartă mai mică făcea legătura între culoarul de sud al *atriumului* și *sacristia*, iar din *atrium* se poate ajunge în afara bazilicii printr-o poartă aflată pe latura zidului de sud. În *atrium* se află și bazinul care avea rolul de a colecta apa de ploaie, pe care romanii îl numeau *impluvium*. Bazinul are forma pătrată, este pavat cu lespezi de calcar și este prevăzut cu un canal de scurgere a apelor pluviale.

În ce privește modul în care a fost construit ansamblul bazilical, Emil Condurachi precizează: „Aceste anomalii se explică însă și mai ușor dacă ne gândim nu la o bazilică creștină publică, ci la o capelă instalată într-un palat, capelă care în chip obiectiv trebuia să țină seama de construcția respectivă în ansamblul său. Mai mult încă, ne putem gândi la o eventuală adaptare a unei încăperi deja existente a palatului în vederea oficierei cultului. Aceasta ar explica lipsa unei juste orientări a altarului, ca și faptul că acesta din urmă, ca și cele două *pastophoria* adiacente au fost construite la un nivel ușor mai ridicat decât pavimentul sălii propriu-zise. De altminteri, o biserică cu *atrium* de natura celui de la Callatis nu există dovedit până acum.”

Iată ce menționează prof. Radu Florescu:

¹³ Constantin Preda, *Callatis*, Ediția a II-a, Editura Meridiane, București, 1968, p. 23.

⁹ Em. Condurachi, „Problema unor basilici creștine de la Histria și Callatis”, în *Pontica*, 4, 1971, pp.182-184.

¹⁰ Constantin Preda, Emilian Popescu, Petre Diaconu, *op. cit.*, p. 445.

¹¹ *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, vol. III, M-Q, coordonator științific Constantin Preda, Editura Enciclopedică, București, 2000, p. 182.

¹² Constantin Preda, Emilian Popescu, Petre Diaconu, *op. cit.*, p. 445.

„Ansamblul acesta, așa cum arăta în ultima sa fază, prezintă importante asemănări, atât ca plan, cât și ca tehnică constructivă, cu edificii de același fel din Siria, deosebindu-se în schimb de celelalte bazine din Dobrogea. Este, se pare, efectiv opera unui arhitect sirian și servea, după cât se poate aprecia, drept sediu al episcopiei orașului. Din ruinele lui s-au adunat importante și frumos decorate fragmente arhitecturale: plăci de cancelli decorate cu profile și cu motive geometrice realizate într-un relief plat; capetele compozite de tip târziu, unele cu volute atrofiate și cu *abacă* trapezoidală, altele cu o bogată decorație de frunze de acant și de motive zoomorfe, realizate într-un relief înalt, proeminent; fusuri de coloană netede sau canelate.”¹⁴

Despre bazilica de tip *sirian* au scris și Aurelia și Ștefan Lăpușan, în cartea *Mangalia în paginile vremii*: „Bazilica de tip *sirian* este un complex impresionant ca mărime, deosebindu-se evident de celelalte

construcții similare de tip elenistic, fiind până la această dată unicul lăcaș creștin de arhitectură orientală descoperit pe teritoriul Dobrogei. Nu avea *absidă*, era în schimb prevăzută cu o curte interioară, înconjurată de coloane. Capiteluri, plăci de *cancelli*, fusuri de coloane împodobesc inspirat această bazilică.”¹⁵

Așadar, atât ca plan, cât și ca tehnică de construcție, ansamblul bazilical de la Mangalia prezintă asemănări cu edificii de același tip din Siria. Bazilica cetății Callatis reprezenta sediul episcopiei orașului și a fost construită, probabil, de către un arhitect sirian.

Existența bazilicii de tip *sirian* de la Callatis ne demonstrează faptul că și cetatea Callatis a fost reședință episcopală.

¹⁴ Radu Florescu, *Ghid arheologic al Dobrogei*, Editura Meridiane, București, 1968.

¹⁵ Aurelia Lăpușan, Ștefan Lăpușan, *Mangalia în paginile vremii*, Editura Dobrogea, Constanța, 2007, p. 18.

Iulie, amintiri, fantastic, galben!

Anca JIGMOND

Greu am găsit cuvintele de astăzi! Le-am căutat în toate ungherele minții mele, le-am căutat pe buzele mele, le-am căutat în amintiri mai îndepărtate, mai apropiate și cred, sper să le fi găsit.

Îmi place iulie, nu-mi place iulie! Îmi place pentru că aduce aerul acela de vacanță, plaja aceea frumoasă, o mare așa cum o vreau eu cu valuri înspumate care aduc cu ele amintirile copilăriei, când alergam de nebuni pe plajă, neopriți, neîngrădiți de nimeni și de nimic!

Cuvintele pentru articolul acesta le-am găsit undeva așezate bine în sertărașul cu amintiri. Nu, nu va aduce veselie în nota mea obișnuită, sunt doar amintiri frumoase cu care mă hrănesc din când în când, când mi se face dor și dor! Sunt două amintiri poziționate bine în spațiu și timp: una de la mare, alta de la munte.

Povestea mării și a florilor de tei începe simplu cu o alee și cu mult parfum: de flori de tei.

Început de vară pe aleea din Tăbăcărie, iulie! Mergeau încet și se lăsau purtați în universul lor de mirosul de flori de tei! Ei, ei și teii aștia frumos mai miros. Miros a dragoste, a prietenie și loialitate. Stăteau îmbrățișați și își făceau jurăminte, de ce oare? Pentru că sub coroana teiului nu se pot spune minciuni, nu se pot face jurăminte mincinoase. Și era vară, cald și galben, era tinerețe, optimism, creativitate, fericirea!

Mărețul galben, asociat cu soarele și lumina, culoarea primară pe care ochiul o percepe înaintea tuturor culorilor.

Galbenul ce aduce împlinire, succes, fericire, bucurie pe de o parte, primejdia, înșelătorie și boala, pe de alta parte. Galben, universal asociat divinității.

Dar să nu uităm ce povestesc eu aici, că doar despre flori, plante și leacuri mi-am propus să scriu. Las iubiri, amintiri în seama unora mai pricepuți ca mine în ale povestirii și spun clar, concis la obiect că Teiul (*Tilia Tomentosa*) este un simbol al păcii, adevărului și justiției. Popoarele germanice își țineau ceremoniile de căsătorie la umbra teilor, creștinii plantau tei în jurul bisericilor ca să atragă albinele asigurând în acest fel hrana comunității. Iată cum păgâni, creștini toți s-au adunat în jurul lui, al Teiului, arborele sacru, cosmic, simbol al romantismului protector al caselor împotriva spiritelor rele.

Este arborele poezilor romantici și visători, este Pomul Vieții.

Magic, nemuritor, protector și aducător de dragoste și vindecare, concentrează în scoarța lui întreaga putere a iubirii.

Proprietățile sale terapeutice le știm. Cu toate acestea în vechime au fost folosite doar scoarța (în tratamentele împotriva intoxicației), frunzele (pentru vrăji de dragoste, o, doamne...) și seva (pentru reducerea tensiunii și a iritațiilor pielii), iar mai târziu florile cu miros puternic și parfumat. Infuziile de flori de tei aduc liniștea, calmează tusea.

Nu vă spun aici ceea ce știți deja, așa că: puneți mereu pe masă o ramură cu flori de tei pentru a elibera energiile necesare unui trai bun și sănătos, iar pentru menținerea tinereții și a bunei dispoziții așezați sub pernă un săculeț cu flori de tei!

Să trecem la povestea doi, să ne mutăm mai spre munte! Tot început de iulie, de data aceasta la Cluj! Studentă la horticultură mergea dis de dimineață tot pe o alee, de data aceasta în Mănăstur! Pentru cei care nu știu, este un cartier frumos, așezat la marginea Clujului, lângă pădure. De o parte și de alta aleea este mărginită de flori înalte galbene! Se simte fascinată de culoarea aceea galbenă a florilor. Deși studia demult florile, plantele, copacii nu știa ce sunt. Zile în șir s-a simțit atrasă de florile acestea mici, galbene cu miros plăcut de miere! A aflat ce

sunt. Așa că astăzi spun iar: Galben! Sânzienne!

Sânziennele sau Drăgaica sau Floarea Sfântului Ioan (*Galium*) se pot culege doar în ziua de 24 iunie, altfel, înainte de această dată, nici o persoană, copil sau vârstnic, nu are voie să le culeagă nici măcar în joacă, deoarece ar atrage mari nenorociri asupra gospodăriei și a familiei.

Sânziennele considerate plante magice (unii cred ca sunt zâne, nu flori) se folosesc pentru tratarea multor afecțiuni. Dacă vă apucă "astenia", ca pe mine acum, un ceai ajută, dacă aveți tenul ofilit, cum eu nu consider că îl am, aplicați comprese cu ceai cald și în final dacă toți strigați după inspirație și rămâneți fără glas, ei bine, merge iar un ceai cald! Din flori se poate prepara o băutură energizantă asemănătoare socatei.

Concluzia:

Dragii mei, bucurați-vă de vară, bucurați-vă de soare, fiți optimiști și să ne auzim cu bine în august, luna lui Gustar, atunci când se culeg plantele de leac.

Albastru de Lisabona

Georgeta ADAM

O întâlnire la Lisabona, în căutarea culorii *albastru*, a limbajului albastru. În acest vacarm contemporan există, din fericire, și posibilități de a medita asupra unei teme artistice care ne marchează, ne unește.

La Lisabona, cândva... într-un proiect european, așa a început totul, adică miraculosul drum al cunoașterii *albastrului*. A fost mai întâi o zi în care ne-am adunat primele impresii, ni le-am povestit. Noi, cei din România, am vorbit despre *Albastrul de Voroneț*, despre *Floare albastră*, poemul eminescian, dar și despre poemele lui Nichita Stănescu, Bacovia sau pur și simplu despre ferestrele albastre din Jurilovca, pictate de lipovenii pescari și aflate acum în Muzeul Satului din București. Dar aici am cunoscut istoria acestei culori mai întâi ascultând cum sună cuvintele ce definesc *albastrul* chiar în câteva limbi europene... Să vă amintesc câteva cuvinte românești ce definesc albastrul: *albăstrui*, *albăstreală*, *azuriu*, *albastru peruzea*, *albastru viorea*, *albastru marin*, *bleu*, *bleumarin*, *siniliu*, *albăstrime*, *albastru*...

Françoise, artist plastic din Franța, a contribuit și ea cu câteva cuvinte din limba franceză : *aconit*, *agapanthe*, *bleuet*, *bugle*, *camassia*, *céanothe*, *dentelaire*, *iris d'Alger*, *jacynthe des bois*, *lavande*,

lin, *méconopsis*, *muscari*, *myosotis*, *népéta*, *pérovskia*, *pervenche*, *plumbago*, *pulmonaire*, *scille*, *solanum*, *vitex* ...

Veniți aici dornici să descoperim evoluția culorii *albastru* – astăzi liant european, regăsindu-se în simbolurile Uniunii Europene – am început cu vizita unui castel celebru, ridicat la marginea Lisabonei : *Palacio dos Marqueses de Fronteira*, construit în 1670 de primul marchiz de Fronteira, D. Joao de Mascarenhas. O rezidență privată, singura locuită încă de descendenții acestei familii, aflați acum la al 12-lea marchiz! Fascinantele fresce murale din ceramică albastră, pictată cu povești de vitejie, scene mitologice, agricole, dar și grădinile ne-au cucerit. Un salt în lumea cunoașterii directe a artei culorilor am realizat imediat după vizită, când noi înșine am pictat în carnetele de voiaj, am scris, am fotografiat, am încadrat diverse povești descoperite de noi, cu ochi dornici de cunoaștere....

Museu Nacional do Azulejo din vechiul cartier Alfama ne-a inițiat în tainele meșteșugului artei *azulejos*. Cuvântul vine din arabă și înseamnă *piatră șlefuită*. Chiar dacă maurii au adus aici, în Portugalia, arta ceramicii, acum a devenit un simbol la care pasionații artiști portughezi au lucrat secole de-a rândul, înnobilându-l. Peste 7000 pe piese

sunt aici în muzeu, unele semnate de artiști prețuiți precum Gabriel del Barco, Policarpo de Oliveira Bernardes sau Manuel dos Santos. Lui Gabriel de Barco îi este atribuită *Grande Panorama de Lisboa* (1700) care are acum nu doar o valoare artistică, ci și una istorică, fiind o mărturie despre cum arăta orașul înainte de cutremurul devastator din 1755... În acest muzeu găzduit de clădirea *Convento de Madre Deus*, fondat de Regina Eleonor, sora lui Manuel I (1509), am primit primele noastre îndrumări în arta pictării faianței (după modelul italian, desigur, mult mai simplu decât cel al vechilor meșteri lusitani...) A învăța chiar la maturitate înseamnă să te apropii de inima tainică a artei...

La *Convento de Madre Deus*, ascultând despre secretele pictării faianței

Mergând prin vechiul cartier *Alfama* cu tramvaiul galben, care abia se poate strecura prin străzile înguste (au rămas așa ca prin minune chiar după cutremurul din 1755), am ajuns și la *Mosteiro Sao Vicente de Fora*, construită în secolul al XVI-lea după alungarea maurilor de Afonso Henriques. *Sao Vicente*, alături de *Plaça do Comércio*, sunt cele două simboluri ale orașului Lisabona. Și aici am descoperit că ghizii noștri, formatori cu experiență, ne-au adus pentru a asimila o lecție a albastrului, pentru că galeriile sunt decorate cu *azulejos* realizate în secolul al XVIII-lea, reprezentând bătălii pentru independența orașului și a țării, scene de curte, de vânătoare, scene mitologice. Există aici și o expoziție permanentă de *azulejos* inspirate de fabulele lui La Fontaine.

După ce am parcurs străzile cartierului Alfama am ajuns la *Convento Da Conceicao dos Cardais*, scăpată fără pagube din devastatorul cutremur. Este construită de dona Luisa de Tavora-Oliviera pentru Ordinul Carmelitelor și a funcționat în continuu

până în 1877, când a murit ultima călugăriță. De atunci este administrată de Associação de Nossa Senhora Consoladora și are grijă de persoane nevoiașе sau cu dizabilități. Extrem de simplă în exterior, biserica este o mărturie a barocului. Am admirat aici nenumărate fresce din ceramică albastră olandeză realizate de Jean van Oort de Amesterdao, dar și decorațiuni *tahna dourada* (broderii din lemn aurit), picturi murale, un altar principal cu coloane solomonice înălțat în 1681.

Cine nu a ascultat *fadouri* în Lisabona, trebuie neapărat să se oprească într-unul din numeroasele restaurante din Alfama. Noi am intrat în Esquina de Alfama, de pe strada Sao Pedro. Nu erau mai mult de 25 de măsuțe, dar Maria Grazia, Yvonne și Ricardo ne-am încântat cu aceste cântece făcute cunoscute de Amalia Rodriguez și de Formația *Madre Deus*. Nostalgie, bucurie de a cânta, de a comunica, o căldură umană transmisă de artiști publicului – asta înseamnă poate *fadoul*. Trebuie spus că la un moment dat cânta chiar și... chelnerul, care ne-a oferit un mic recital și avea intervenții în partitura celorlalți artiști.

Este de la sine înțeles să vorbesc în acest eseu despre *albastrul de Lisabona*, despre albastrul oceanului sau despre cât de albastru este aici cerul (când nu plouă, desigur, și vă spun că la Lisabona plouă deseori de te udă până la oase). Experiența dobândită în capitala lusitană ne-a convins că am cunoscut o metropolă extrem de atașată de valorile sale culturale – simboluri religioase, arhitectonice, dar și culoarea *albastru din azulejos*. A învăța, a schimba impresii, a trăi cu ochii minții experiențe trecute, a asimila demersuri artistice încărcate de memorie, de simboluri străvechi înseamnă, desigur, a fi european.

Muzica românească începe cu Enescu

Rodica IFTIME

*“Geniile unui popor
sunt stâlpii lui de rezistență.”* (Blake)

Cu 135 de ani în urmă, pe 19 august 1881, în satul Vârnăv-Liveni din județul Botoșani, nu departe de codrii cutreierați de Eminescu, se naștea George Enescu, cel căruia i-a fost hărăzit să devină simbolul muzical al spațiului românesc.

Firește, este dificil să evoci în câteva cuvinte o personalitate atât de complexă, care a fost - în egală măsură - compozitor, dirijor, violonist, pianist și profesor și care a rămas, pentru fiecare dintre noi, un model ca om, ca artist, ca pedagog. Însă, numeroși exegeți, muzicologi, biografi, l-au studiat cu multă exigență și i-au consacrat mii de pagini, așezându-l, definitiv, pe pedestalul valorilor absolute. *“Muzica românească începe cu Enescu”* – este concluzia acestora.

Pentru mine (botoșăneancă nativă), copleșită de geniul, modestia și discreția ce sălășluiau în *Omul* Enescu, de frumusețea și profunzimea operelor sale, este un privilegiu, dar și o datorie să-i cinstesc memoria la ceas aniversar. Pentru că este, cu adevărat, o șansă, o mare bucurie, să vezi lumina zilei și să copilărești în acele ținuturi ce au dat lumii atâția oameni dăruiti cu geniu.

Fără îndoială, George Enescu este primul nostru mare *Orfeu* și el a dus arta sonoră românească în universalitate: aportul său, atât pe plan creator, cât și interpretativ sau didactic, a fost decisiv pentru afirmarea și orientarea școlii muzicale românești.

La Enescu, viața și opera se conjugă; biografia justifică opera prin prisma pregătirii și a trăsăturilor sale de caracter. Se știe că, de la o vârstă fragedă, vădea excepționale disponibilități muzicale.

Micuțul Jorjac, așa cum îl alintau părinții, a crescut într-un mediu propice pentru a-și dezvolta personalitatea artistică: tatăl, Costache Enescu, era fiu de preot și știa să cânte la vioară, iar mama, Maria, stăpânea bine tehnica chitarei. Apoi, în Liveni, a avut ocazia să audă diverse genuri de muzică populară autentică (cântece, doine, balade, colinde, bocete, dansuri), ce l-au marcat. Legendare au devenit întâlnirile sale din fragedă copilărie cu tarafurile de lăutari, cu Nae Chiorul - de la care a primit primele îndrumări muzicale - sau cu vestitul

profesor și compozitor Eduard Caudella, cel care l-a îndemnat pe Costache Enescu să-și ducă fiul la studii în străinătate.

La 5 ani cânta bine la vioară și, curajul inocenței!, se străduia să și compună.

Încerc să mi-l imaginez la 8 ani, cu mama de mână și cu vioara în spate, în hăinuțe modeste (doar era copil de la țară!), pășind timid într-un oraș ce încă mai era la acea vreme unul dintre cele mai dinamice puncte de convergență culturală din Europa: Viena - orașul muzicii.

Acolo, elev la Conservator, are prilejul să-l cunoască pe Brahms, *idolul* său de mai târziu. Ca membru al orchestrei elevilor, ia contact cu muzica lui Beethoven, cea care-i “potolea setea de plenitudine armonică”.

După trei ani de studii, departe de părinți și de locurile natale, primește nota *excelent* și medalia de argint a *Asociației prietenilor muzicii*, ca recunoaștere a talentului ieșit din comun, împletit cu o muncă asiduă.

La 14 ani (în 1895) era deja student la Conservatorul parizian, coleg cu Maurice Ravel, cu Nadia Boulanger, Florent Schmitt, Louis Aubert, avându-i ca profesori pe cei mai reputați maeștri ai vremii: Gabriel Fauré, Jules Massenet, Ambroise Thomas, André Gedalge.

La Paris, Enescu găsește cea de-a doua sa patrie. Compune ore în șir și concertează. Deseori este invitat să cânte în casa principesei Bibescu, unde face cunoștință cu marii artiști ai vremii. Era o persoană foarte echilibrată, juvenilă și bonomă, o prezență care aducea relaxare. Publicul parizian

l-a prețuit mult. Și peste tot s-a remarcat ca un violonist foarte valoros, "un poet al viorii", fiind un reper în istoria stilului interpretativ.

Iată cum îl prezintă Marcel Proust în volumul *În căutarea timpului pierdut*: « un interpret ideal, un muzician-violonist fără pereche ».

Multe scrieri relatează despre lejeritatea cu care trecea Enescu de la vioară la pian sau de la pian la violă, la orgă sau la violoncel.

Dar nu era ceea ce-l mulțumea pe deplin. Structura sa sufletească, dominată de lirism, îi cerea să se exprime în creație. Și așa se naște "*Poema Română*", o suită simfonică inspirată din folclorul lăutăresc, scrisă pe când era doar un adolescent de 16 ani. Atunci îi atrage atenția și stima marelui compozitor Saint-Saens, care, după ce-i examinează lucrarea, îl încurajează, spunându-i: "Ei, bine, iată, dumneata știi ce vrei!"

Acesta a fost momentul-cheie din cariera lui Enescu; rațiunea existenței sale era împlinirea prin muzică, dar, în primul rând, prin creație. Desigur, consacrarea sa însemna, totodată, și consacrarea unei școli naționale: **școala muzicală românească**.

Poema îi aduce și debutul ca dirijor, în 1898, în fața publicului bucureștean, apoi în marile săli pariziene, în Concertele Collone.

Fiind dotat cu auz absolut și cu o memorie fenomenală, orfeul moldav își dirija lucrările pe de rost. Ba chiar, biografia spun că maestrul ar fi fost capabil să reconstituie "din memorie" o bună parte a literaturii clasice și romantice.

Slujindu-și arta "cu cea mai desăvârșită venerație", Enescu își va împărți viața între studiu, producții solistice și compoziție; între Paris, turnee și popasuri anuale în țară.

La vioară a cântat alături de cei mai de seamă pianiști sau dirijori ai vremii, iar de la pupitrul dirijoral a condus unele dintre cele mai prestigioase orchestre din Europa. Și în Statele Unite s-a bucurat de mari succese, după ce s-a aflat în fața orchestrelor din Philadelphia și din New York - în 1923 și, respectiv, în 1938.

Dar peste tot era urmărit de dorul de casă, de nostalgia locurilor cu oamenii în mijlocul cărora s-a născut, sentimente talmăcite în muzica Suitelor "*Săteasca*" (1938) sau "*Impresii din copilărie*" (1948). Acele melodii populare și lăutărești, cu care „s-a impregnat” în copilărie, vor fi valorificate în aproape toate opusurile, începând cu „*Poema*”, op.1(1897), "*Rapsodiile Romane*" (1901), *Sonata a III-a pt. pian și vioară „în caracter popular românesc”* (1926) și până la ultimul – *Simfonia de cameră, op. 33* (1954).

Chiar și opera „*Oedip*” (premiera la 13 martie

1936, Paris) - la care compozitorul a lucrat aproape un sfert de veac, bineînțeles, în paralel cu alte lucrări – este pătrunsă de spiritul melosului popular. Sesizăm și aici ritmuri de joc, de horă (*dansul păstorilor* din actul I) sau inflexiuni de doină și de bocet (în *corul tebanilor* din actul al III-lea).

Întreaga creație enesciană poartă o puternică amprentă națională. Iar marele merit al muzicianului este de a fi găsit cea mai adecvată cale în realizarea conexiunii național-universal prin arta promovată, racordându-se fără ezitare la orientările compozitorilor contemporani lui.

Doar așa s-a impus în atenția elitei europene.

Enescu a fost un senior al artei sonore. Prin exprimarea ideilor sale profunde despre artă, despre folclorul românesc, despre compozitori, a contribuit mult la modernizarea muzicologiei moderne românești.

Dar activitatea sa muzicală include și latura pedagogică. S-a ocupat, cu precădere, de perfecționarea câtorva tineri violoniști, care au devenit celebri: Hélène Jourdan-Morange, Yehudi Menuhin, Ivry Gitlis ș.a.. Nu mai puțin, pianistul Dinu Lipatti a ajuns un nume de marcă, tot datorită îndrumărilor marelui muzician, cel care i-a fost și naș de botez.

Ca important animator al vieții muzicale românești, Enescu are de la bun început mari satisfacții, de la primul concert dat în 1889 la Slănic, "în folosul săracilor", la cele de la Castelul Peleş din Sinaia sau din timpul celor două conflagrații. Fiind un altruist, știa că menirea sa este de a-și ajuta semenii, de a le mângâia sufletele atunci când aceștia se aflau în suferință. Iar ca "unealtă" folosea arta.

Și nu pot să nu amintesc de momentul emoționant, relatat admirabil de Tudor Arghezi, când Enescu, impresionat de drama pictorului Ștefan Luchian - țintuit de zece ani la pat de paralizie - a mers la acesta și i-a cântat la vioară, încercând să-i aline durerea.

Alte puncte "forte" ale marelui muzician sunt subliniate în volumul "*Amintiri despre G. Enescu*", de către Bernard Gavoty: "*Enescu întruchipează noblețea sufletească; invidia și meschinăriile profesionale îi sunt cu totul străine. Are o singură dorință: să compună și să facă muzică...Nu s-a folosit nici de putere, nici de bogăție.*"

Cert este că orfeul moldav a înțeles menirea artistului în societate. A înțeles până în ultima clipă a vieții sale că, dacă Dumnezeu i-a dăruit talent, el este obligat să-l valorifice, oferind ceva trainic semenilor săi. A înțeles că pentru a-și confirma

geniul, trebuie multă voință: „în muzică este nevoie de talent 30%; restul de 70% este muncă”, spunea maestrul, deviza sa fiind: „să te odihnești de muncă prin muncă”.

S-a stins din viață în noaptea de 3 spre 4 mai 1955, la Paris, vegheat de soția sa, capricioasa aristocrată Maruca Cantacuzino. Este înmormântat în cimitirul Père-Lachaise.

Enescu la Constanța

Un moment remarcabil în viața culturală a Constanței se petrece la 8 februarie 1916. În sala „Elpis”, concertează pentru prima dată George Enescu, acompaniat la pian de Theodor Fucs. În program: „Sonata în re major”, de Haendel, „Concertul în mi minor”, de Mendelssohn Bartholdy, „Balade et polonaise”, de Vieuxtemps, „Arie”, de Bach, „Caprice Vienaise”, de Kreisler și „Prelude et allegro”, de Pugnani - Kreisler. Publicul aplaudă frenetic la fiecare lucrare. Enescu acordă un supliment: „Zigeunerweise”.

Concertul lui George Enescu a fost un mare eveniment al orașului. *„Ne-a fost dat și nouă - scria cronicarul ziarului „Farul”¹ ca în uitata de toți cetate a lui Ovidiu să primim pe marele nostru Enescu și dacă nu am putut ca într-o largă măsură să îl primim cu jerbe de flori e tot din vina noastră. În graba cu care ne-a anunțat concertul părea că vrea să treacă drept anonim. Manevra nu a reușit. Cât de puțin, bucuria s-a putut vedea și în aplauze se putea citi dragostea pentru marele nostru Enescu”.*

Enescu era deja un nume. Dăduse în 1900 primul său mare concert public la Paris, cu Orchestra Colonne, strălucise în Germania, Belgia, Italia, Olanda, Spania. În concerte apărute cu Pablo Casals, Alfred Conzot, Eugenie Ysaye, Jacques Thibaud, Fritz Kreisler.

Cronicarul „Daciei”, unul din cele mai longevive cotidiene ale Dobrogei (1 iulie 1915 - 28 octombrie 1944), titra: *„Din sânul celor opt milioane de români s-a născut un geniu muzical!”*

Un publicist local, N. Sever Cărpinișanu, consemna la rubrica „Viața artistică” a ziarului „Farul”²:

„Nu ne trece prin gând să facem din cronica de față un articol critic. Maestrul George Enescu este în afara criticei - ori dela cine ar veni ea, - dar ne facem o datorie de admirație și de respect, față de tot ce România are mai bun și mai superior în arta muzicală, față de acela care nu-și găsește rival în Europa. El a fost ascultat de atâtea ori, fie aici în București sau la Iași în zilele triste ale refugiului, când arcușul său suna întunecat ca o elegie, și totuși ce putea fi mai nou, mai nobil și mai desăvârșit ca vibrația strunelor lui?”

Cine și prin ce poate stârni mai multe sentimente, mai complexe senzații și mai înălțătoare purificare a „eului” atât de greu legat de josnicia ereditară? Concertele lui Enescu sunt totdeauna o sărbătoare gustată acum mai mult de cunoscători decât de marele public. Evoluția ideilor de la Prudhon, care a distrus vechile cadre ale filosofiei, romantismului literar, pătrunzând prin pictură și care duse la extrem au ajuns să vițieze viața publică, trebuia să se resimtă, fără îndoială și în domeniul muzical.

A scăzut clasicismul, se pare, romantic și fanatic, supus influenței personale, ca un lucru care și-a trăit traiul, și a dat naștere muzicii naturaliste. Alcătuirea acesteia e alta, nu tremură în suflet, are un țel complicat și greu de prins. Are tranziții rapide de la o stare la alta, cu o disonanță colosală, căutând un fel de acord în dezacord, o trăsătură de unire între notele extreme. Muzica veche se înțelegea prin suflet, aceasta prin execuție. Aceea avea fond, aceasta are formă. Nu știu o rămășiță a educației clasice, o etapă solidă încă a acesteia în noi, sau vreun adevăr mai puternic face să ne placă mai mult muzica cea veche.

Recunoaștem greutatea celei noi, dar ni se pare atât de curioasă și e atât de nouă pentru publicul constănțean, încât ne-am izbit dela început de o contrarietate, de neofobism.

Maestrul a fost bisat și aplaudat pentru că a fost maestru, dar în muzica cea nouă n’a fost înțeles”.

Aurelia Lăpușan

¹ „Farul” I, nr. 59, 29 iunie, 1916, p. 1.

² „Farul”, XV, 119, 1 iunie 1921, pag. 1.

În Piața Ovidiu „Se dă teatru”!

 Dan COJOCARU

MIT, mituri - Povestire fabuloasă cu caracter sacru care cuprinde credințele unui popor despre originea Universului și a fenomenelor naturii, despre zei și eroi legendari ; poveste, legendă, basm, -Fantastic, fabulos, mitic. – Din ngr. mithos, fr. mythe.

Asta este ceea ce ne spune DEX-ul limbii române despre mit.

Festivalul de teatru aflat la prima sa ediție „Miturile cetății” nu este doar binevenit, este chiar mai mult decât atât, este un festival mult așteptat de iubitorii acestui gen artă din Constanța, artă teatrală. Poate fi considerat un semnal de renaștere al teatrului din Constanța la ora la care scriu aceste rânduri, în urma succesului obținut de trupa teatrului constănțean au sosit deja invitațiile de participare la festivaluri importante din țară.

„Dyonisos” și „Gâlcevile din Chioggia” vor pleca la festivalul de teatru de la Sighișoara, urmând ca în toamnă „Uciderea lui Gonzago”, regizată de Ion Sapdaru, să meargă în Capitală, dar și la Chișinău.

Nu vreau să fac o cronică a spectacolelor, am să-i las pe criticii de specialitate să o facă, vreau doar să vorbesc despre oamenii care au venit acolo, în inima plină de cicatrici a Constanței, în Piața Ovidiu. Criticii cei mai importanți de la cele mai prestigioase publicații de specialitate au fost prezenți în număr mare și, cel puțin pentru apariția în peisajul cultural al orașului de la malul mării a Festivalului, au fost extrem de bucuroși. Așteptăm acum și cronicile spectacolelor.

Câștigul principal al acestui Festival a constat în faptul că a ieșit în stradă provocând și pe spectatorul neavizat, necunoscător de teatru, aducându-i în atenție „ceva” nou. Titlu acestui articol a fost luat de acolo, din Piața Ovidiu, de la un domn care nu știa ce se întâmplă pe scenă, dar aștepta finalul de spectacol în speranța că „mai dă ceva”!

I-am spus că „în această seară în Piața Ovidiu se dă teatru”. A rămas împreună cu tot grupul din care făcea parte până la finalul spectacolului de care, în mod neîntâmplător, s-au bucurat în primul rând copiii.

Nu comentez nici calitatea spectacolelor prezentate, nici a sunetului, din respect pentru cei prezenți și pentru organizatorii care au provocat publicul prezent la un gen de teatru deloc facil în momentul în care în general publicul din Constanța își dorește în principal comedie ușoară, poate și pentru a uita de problemele zilnice cu care ne confruntăm fiecare dintre noi.

Inițiativa teatrului constănțean, aceea de a propune spectacole grele, cu mesaje importante, aduse pe scenă de unele dintre cele mai importante teatre din țară, este cu atât mai lăudabilă.

Bucuria pentru iubitorii de Constanța a fost cu atât mai mare cât această întâlnire a avut loc în inima culturală a orașului nostru, locul în care istoria este încă vie, unde este creată identitatea Majestatei Sale Orașul, și unde, prin apariția acestui Festival poate vom reuși să blocăm distrugerea unei imagini superbe înghițite de clădiri moderne, cu fațade monstroase.

Intoarcerea la rădăcini, la tradiția culturală adevărată poate reprezenta un prim pas către redescoperirea valorilor culturale adevărate, o luptă împotriva kitch-ului.

În marea lor majoritate constănțenii s-au bucurat

de spectacolele oferite, iar faptul că au umplut piața în fiecare seară este dovada acestui fapt.

Legătura formată între cunoscătorii "consumatori" de teatru și cei care abia acum au intrat în contact cu acest eveniment s-a realizat invariabil în fiecare seară, cu fiecare final de spectacol aplaudat de cei prezenți.

Avem nevoie de teatru, nu putem pierde luxul de a ne bucura de acea stare specială care se realizează doar acolo prin legătura energetică invizibilă dintre actor și spectator. Pentru că asta face actorul, se dăruiește pe sine, prin creația sa, fie pentru a aduce bucurie, fie pentru a atrage atenția asupra metehnelor societății în care trăim.

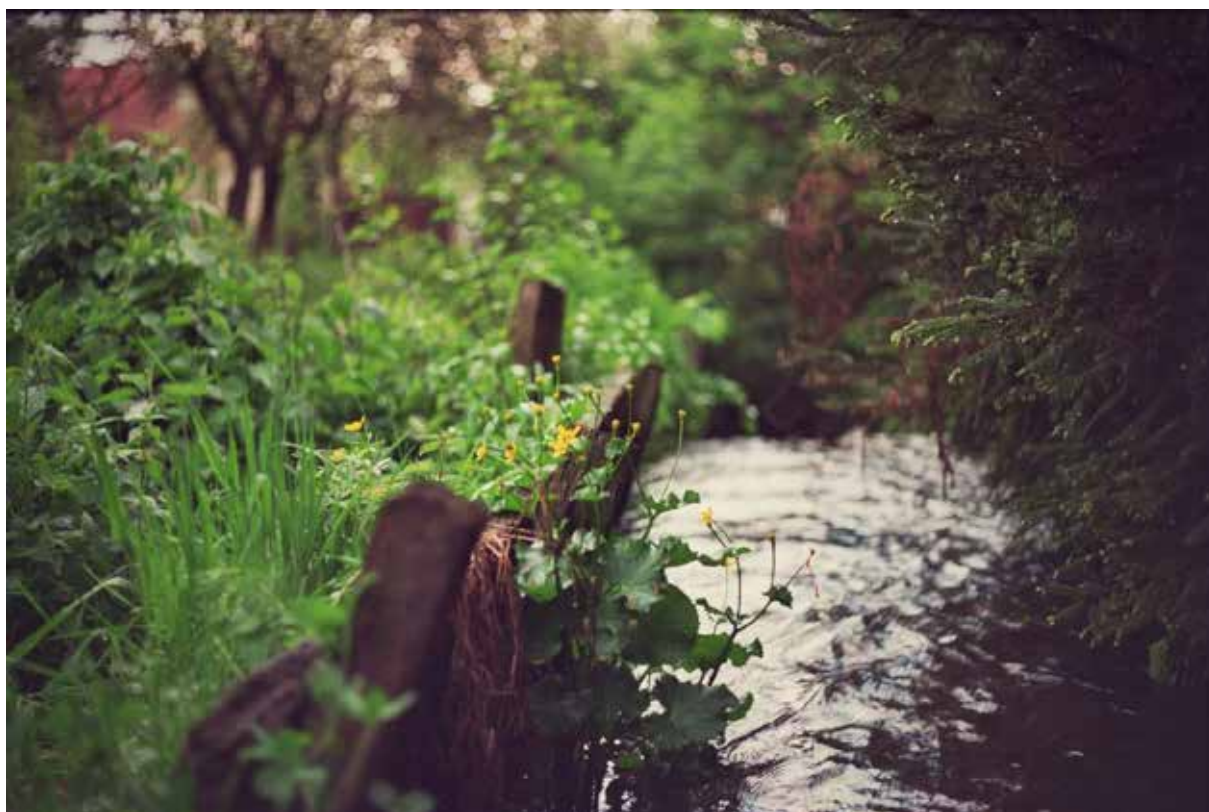
Și ca un semnal pe final, spectator fidel, seară de seară, alături de constănțeni o vorbă veche, o "cimilitură" perfect valabilă în loc de epilog; cine nu cunoaște istoria, riscă să o repete!

La revedere, Festival, sper să te revedem și anul care va să vină!

Portret de artist fotograf - **Alina Mădălina Spînu**

■ Iulia PANĂ

Alina Mădălina Spînu este o tânără - artist fotograf de doar 20 de ani. După absolvirea Liceului Teoretic Traian din Constanța puțin i-a lipsit să aibă curajul de a deveni studentă a UNATC la imagine de film și fotografie. A ales, din rațiune, Academia Navală "Mircea cel Bătrân", specializarea Inginerie și Management Naval și Portuar, dorind parcă să întărească ideea că arta și matematica fac casă bună. Remarcată în câteva expoziții de grup, apoi primită cu drag în comunitatea destul de exclusivistă a fotografilor ce folosesc camera pe film, Alina a devenit "copilul de trupă" al pasionaților acestui gen de fotografie. Alina Spînu captează în compozițiile ei lumea așa cum doar ea o privește prin miraculosul ochi al camerei.

Fotografiile ei recompun imagini parcă desprinse din filmele de artă. Înclinată spre a fotografia ineditul, are în jurul ei adevărați artiști ai fotografie care o sprijină și o „educă” în spiritul lor: de la Marian Adochiței, Radu Niculescu, Gelu Strâmboae, nu poate avea decât o îndrumare și un drum sigur în lumea fotografiei.

Alina mi-a răspuns la câteva întrebări. Este primul ei interviu despre fotografia ei.

- Cum ai început aventura fotografică ? A existat un interes din copilărie sau ai descoperit mirajul imaginii în comunitatea fotografică la care ai aderat?

- Am început să fotografiez din pasiune încă din liceu. O simplă fotografie-detaliu pe care am folosit-o la un proiect de școală făcută cu telefonul și printată la imprimanta din casă mi-a stârnit curiozitatea atât de mult încât mi-am dorit să cunosc fotografia în adevăratul sens al cuvântului. Am urmat imediat cursurile de artă fotografică din cadrul Centrului Cultural Județean Teodor Burada.

-Faci parte din comunitatea destul de restrânsă de altfel, a iubitorilor fotografiei pe film. De ce fotografia pe film și cine te-a inspirat? Ai un model ?

- Simt că fotografia pe film se mulează mai bine personalității mele și îmi oferă posibilitatea de a mă exprima diferit. Fotografia pe film se îmbină foarte bine cu cinematografia. Cum îmi place mie să spun "film în film". E un sentiment plăcut să folosești aparate vechi și să auzi sunetul rolei de film atunci când armezi sau când tragi filmul înapoi în rolă, ca mai apoi să-l developezi și scanezi să poți ajunge la rezultatul final. Am avut norocul să cunosc în persoană un fotograf ce folosea aparatura vintage, vorbesc despre actorul Marian Adochiței, care m-a primit în sesiunile lui de vânat fotografii. Prin el am cunoscut mai mulți iubitori de fotografie pe film. Cu timpul am început să evoluez, să îmi formez un stil și să mă diferențiez de cei din jurul meu. Așa l-am cunoscut pe Radu Niculescu, cel care m-a învățat partea tehnică a artei fotografice pe film.

- Ce reprezintă "Sânziene în Urban" și cum ai aderat la acest proiect ?

- Proiectul "Sânziene în Urban" a luat naștere din dorința de a promova frumusețea tradiționalului Românesc, inspirat de curentul La Blouse Roumaine (denumit după celebra pictură a lui Matisse). O parte din această frumusețe încă stă ascunsă în lada de zestre. Acest proiect expune prin arta fotografică dorința de a le pune în valoare în mediul urban. Au fost fotografiate pe străzile orașului Constanța domnișoare îmbrăcate în ii sau cămăși tradiționale completate de o ținută modernă tocmai pentru a promova cu ușurință cămașa tradițională în rândul tineretului ca o piesă de vestimentație modernă. Am luat parte la acest proiect cu scopul de a

îmbunătăți viziunea generației mele expunându-mi propria viziune.

- Ai fost unul din organizatorii evenimentului dedicat Zilei internaționale a lei la Constanța. Cât te-ai implicat și cum a decurs expoziția?

A.S.-Întrucât a crescut imaginea acestei zile în orașul nostru, Simona și Radu Niculescu, inițiatorii proiectului, și-au dorit să implice o persoană mai tânără decât ei în organizare. Acesta este și scopul proiectului în sine, crearea unei imagini plăcute tineretului. Evenimentul dedicat ie reprezintă o zi în care ne putem îmbrăca în bluza tradițională și să sărbătorim această zi împreună. Am reușit prin intermediul expoziției foto să scot în evidență

actualitatea vintage-ului în ziua de azi. M-am bucurat enorm să văd că pe zi ce trece acest proiect se bucură de un real succes, prin participarea destul de mare de iubitori ai frumosului și al portului tradițional, dar și parteneriate cu instituții prestigioase. Piața Ovidiu din Constanța a înflorit pentru o zi ca o un model de ie. Mulțimea de tineri admirând fotografiile noastre

ne-a dat convingerea să continuăm acest demers artistic. Pe lângă faptul că am fost organizator, am fost fotograf, și make-up artist. M-a emoționat să văd cum evenimentul nostru a fost o reușită. Pe viitor, doresc să fac cunoscut acest concept prin intermediul internetului și expozițiilor viitoare.

- Ai absolvit cursul de artă fotografică al Centrului Cultural Județean "Teodor Burada" Constanța. Ce amintiri ai și ce a însemnat cursul pentru tine?

- Școala a însemnat oferirea unei chei ce deschide mai multe uși, dar și cele mai plăcute amintiri. Amintiri legate de ieșirile în căutare de cadre, discuțiile despre de artă și istoria artei, polemicile și analizele de fotocompoziție, expozițiile de grup

organizate de școală, posing-ul și sesiunile foto de studio, pentru că de multe ori am fost model pentru colegii mei. Dar poate cel mai mult a însemnat timpul prețios petrecut în mijlocul unor oameni talentați, căutători ai luminii, iubitori ai frumosului, într-un cuvânt fascinantă comunitate a pasionaților de fotografie, colegii mei de curs.

- *Exista proiecte de viitor? sau fotografia va rămâne la stadiul de pasiune ?*

- Fotografia face parte din mine, ea reprezintă un fragment al personalității mele. Prin ea mă regăsesc cu adevărat. Astfel am realizat că iubesc ceea ce fac, și în timp vreau să transform această pasiune într-un mod de viață. "Sânziene în Urban" a avut un impact pozitiv asupra tinerilor din generația mea, de aceea doresc să duc acest proiect mai departe. Vreau să creez în continuare arta frumosului, indiferent de circumstanțe.

- *Ce mesaj transmiți celor ce urmează cursul de artă fotografică al Centrului Cultural ?*

- Atunci când faci o fotografie eliberezi lumea pe care o ții ascunsă în tine, arăți oamenilor cum văd ochii tăi și totodată creezi noi povești în care lumea să se regăsească. Dragi oameni frumoși, fotografia este o înșiruire de sentimente impresionate pe hârtie, o pasiune care nu moare niciodată!

- *O experiență interesantă a fost cea din lumea filmului de scurt metraj. Ai participat la realizarea unui film. Crezi că filmul te va acapara?*

- Experiența mea ca asistent de regie în filmul lui Dan Roca (absolvent și el al cursului de artă fotografică) scurt metrajul cu titlul Opus2, a fost extraordinară. Am avut ocazia să lucrez cu o echipă minunată și să înțeleg mai exact ce se petrece în spatele camerei de filmat. E o întreagă muncă de echipă ce îți menține latura creativă, în ciuda oboselii acumulate, asta pentru că meseriile din lumea cinematografiei necesită multă muncă, răbdare și creativitate. Prin fotografiile pe care le-am făcut (making of) în cadrul filmului am simțit latura mea cinematografică. Asta s-a datorat analizei asupra cadrelor din filmele vizionate până în acel moment și a înțelegerii foto a compoziției unei imagini Am reușit astfel să îmi descopăr un stil de a fotografia prin cadre de tip cinematografic. Și...Da! Filmul și lumea lui vor continua să mă acapareze!

foto Alina Madălina Spînu